

**ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง
: ศึกษากรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน**

วาสนา นิลเพชร

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

พ.ศ. 2559

**Legal Problems on Judgement Execution of the Office of the
Administrative Court : A Case Study of Properties Auction**

Vassana Nillpetch

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2016

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง ศึกษากรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
ชื่อผู้เขียน	วาสนา นิลเพชร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยเริ่มศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน และกรมบังคับคดี เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้มีการบัญญัติกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจน และได้มีการพัฒนากฎหมายและหลักเกณฑ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินในปัจจุบัน เมื่อได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของแต่ละประเทศแล้ว สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองต่อไป อันจะทำให้การบังคับคดีปกครองโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การบังคับคดีปกครองโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้มีการบัญญัติระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ แต่ยังไม่ครอบคลุมในทุกขั้นตอน และสำหรับบางขั้นตอนซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ก็ไม่ได้มีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินในปัจจุบันแต่อย่างใด จึงทำให้การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ ปัญหาการกำหนดหลักประกัน

ในการเข้าสู่ราคา ปัญหาการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขาย ปัญหาการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี และประการสุดท้าย ปัญหาการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ดังนั้น สำนักงานศาลปกครองจึงควรมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครองกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในเรื่องการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคา การกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขาย และการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ในส่วนที่เกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีให้มีความชัดเจน เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็ว อันจะก่อให้เกิดประโยชน์และความเป็นธรรมแก่คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองมากที่สุด

Thesis Title	Legal Problems on Judgement Execution of the Office of the Administrative Court : A Case Study of Properties Auction
Author	Vassana Nillpetch
Thesis Advisor	Professer Dr. Phaisith Phipatanakul
Department	Law
Academic Year	2015

ABSTRACT

This thesis has the purpose to study about legal problems on judgement execution of the office of the Administrative Court, in case of properties auction, starting to study about legal execution by auction of properties of foreign countries and Thailand, including Republic of France, Commonwealth of Australia, Federal Republic of Germany, Kingdom of Spain and the Legal Execution Department. The study is in order to bring benefits in terms of understanding relating to details of principles for conducting auction of properties which may have difference. In such countries, there is prescribing of laws and principles of conducting auction of properties clearly. There is development of such laws and principles continuously to comply with social conditions relating with legal execution by conducting auction of properties today. When strength and weakness of legal execution by conducting auction of properties of each country are known, the knowledge can be applied to have legislation to determine the principles, procedures and conditions for the auction of properties of the Office of the Administrative Court further. This will make conducting of legal execution in administrative cases, by conducting auction of properties of the Office of the Administrative Court to be more effective.

The legal execution in administrative cases by conducting auction of properties of the Office of the Administrative Court has been ruled for the regulation of the Office of the Administrative Court on operations to enforce for complying with controlling rules of the Administrative Court, B.E. 2544 (2001), which determines principles, procedures and conditions for the operation of auction of properties, but it does not cover all stages. For some stages, there is determining of principles, but there is no development to comply with social conditions relating with legal execution by auction of properties presently. Therefore, legal execution by auction of

properties of the Office of the Administrative Court still has problems, obstruction and objection in auction of properties in several items, namely problems of determining of collateral in competition of price, problems of determining of starting pricing and determining of appropriate sales price, problems of announcing to prescribe auction of properties to stakeholders in cases and the final problem, the problem of reducing of price in auction of properties.

Therefore, the Office of the Administrative Court should issue announcement of the Office of the Administrative Court to determine the principles, procedures and conditions to auction properties in determining the collateral to enter into price competition. Pricing starts and there is determining of appropriate price of its sales and price cuts in auction of properties. There should be amendment of the Regulations on the Office of the Administrative Court on execution according to controlling of the Administrative Court, B.E. 2544 (2001) in respect of announcing to prescribe auction of properties to stakeholders in cases clearly, to make auction of properties of the Office of the Administrative Court to be quickly done which will bring benefits and fairness to both parties and those related with auction of properties of the Office of the Administrative Court the most of all.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องมาจากได้รับความกรุณาจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งมาเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่าน ได้ให้ความเมตตาและให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีค่าและเป็นประโยชน์ ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ รวมตลอดถึงคณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ซึ่งกรุณารับเป็นประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์ ดร.สรรพร ชนโชติโกกิน และอาจารย์ ดร.มานิช นามเดช ซึ่งกรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ อีกทั้งได้ให้แนวคิดและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากคณาจารย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา นายอัมพร และนางเชียร นิลเพชร คุณตาไหมและคุณยายเชียง ไหมธรรมพิทักษ์ คุณปู่สร้อยและ คุณย่าแฉ นิลเพชร และนายสถาพร ไหมธรรมพิทักษ์ น้ำของผู้วิจัย ซึ่งต่างก็ได้ให้การอบรม สั่งสอน เลี้ยงดูผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี และยังเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณนายกฤษกร ชาติสกุล หัวหน้าของผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนช่วยชี้แนะ แนวทางเริ่มต้นคิดค้นหาหัวข้อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และขอขอบคุณญาติพี่น้อง รวมทั้งกัลยาณมิตร ของผู้วิจัยทุกท่าน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ หากจะเป็นประโยชน์และมีส่วนที่คืออยู่บ้างแล้ว ผู้วิจัยขอขอบบพูนชา คุณครูบาอาจารย์ซึ่งได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัย และบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย อันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย หากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วาสนา นิลเพชร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีการบังคับคดีปกครอง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	8
2.1 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีของประเทศไทย.....	8
2.2 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีปกครองของประเทศไทย.....	20
2.3 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการขายทอดตลาด.....	34
3. การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย.....	41
3.1 การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ.....	41
3.2 การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของประเทศไทย.....	50
4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครองกรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	77
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	78

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรรขาย ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	81
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย ในคดี.....	85
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งกรณีที่ เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และกรณีที่นำทรัพย์สินออกขาย ทอดตลาดซ้ำ.....	89
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	93
5.1 บทสรุป.....	93
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	101
ประวัติผู้เขียน.....	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลปกครองเป็นสถาบันหลักที่ใช้อำนาจตุลาการในการอำนวยความยุติธรรมทางปกครองตามหลักนิติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานก่อให้เกิดบรรทัดฐานการบริหารราชการแผ่นดินและสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ โดยศาลปกครองมีหน้าที่พิพากษาคดีและดำเนินการบังคับคดีปกครองด้วยความถูกต้องเป็นธรรม รวดเร็ว และเกิดความสัมฤทธิ์ผล ซึ่งทุกภาคส่วนในสังคมสามารถเข้าถึงการอำนวยความยุติธรรมทางปกครองได้โดยง่าย และทั่วถึง

การดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครองของศาลปกครองจะมีสำนักงานศาลปกครองทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของศาลปกครอง คือ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินการของศาลปกครองเป็นไปได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ สำนักงานศาลปกครองมีฐานะเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ และเป็นนิติบุคคลโดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้บังคับบัญชา สำนักงานศาลปกครองเป็นองค์กร “สนับสนุน” ด้านคดีปกครองที่ทรงประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และเป็น “องค์กรนำ” ในการเสริมสร้างการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีหน้าที่สำคัญ คือ รับผิดชอบในงานธุรการของศาลปกครอง ดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครองโดยตรง ตามคำสั่งของศาลปกครอง และดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครอง ตามที่ มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดไว้

สำหรับอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครองจะมีสำนักบังคับคดีปกครองซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครอง โดยจะดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครอง ตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดคำสั่ง ดังนี้

- (1) สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน
- (2) สั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด
- (3) สั่งให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ
- (4) สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือ
- (5) สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และบทบัญญัติว่าด้วยคำอุทธรณ์นิยมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และคำธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีท้ายประมวลกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ดังนั้น ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเอกชนมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลปกครอง หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอออกหมายบังคับคดี และศาลได้ออกหมายบังคับคดีให้แล้ว เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้สืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้แล้วจะต้องมาตั้งเรื่องเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกขายทอดตลาด และนำเงินที่ได้มาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยในการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามคำขอยึดทรัพย์ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ได้ยึดไว้ต่อไป ซึ่งการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และในการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น จำเป็นที่จะต้องมิกฎหมายลำดับรอง หรือกฎหมายอนุบัญญัติ เพื่อใช้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันมีศักดิ์ทางกฎหมายเท่ากับพระราชบัญญัติได้เปิดช่องทางให้มีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อช่วยเสริมให้มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและมี

ประสิทธิภาพในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยมีบทบัญญัติตามมาตรา 5 (2) ประกอบกับมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวง จัดวางระเบียบทางธุรการในเรื่องการยึดและอายัด และการจำหน่ายทรัพย์สินเป็นตัวแทน โดยวิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน หรือโดยวิธีอื่น และในเรื่องวิธีการบังคับคดีทางอื่นๆ ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีพึงปฏิบัติ

ปัจจุบันสำนักงานศาลปกครองได้ดำเนินการบังคับคดีปกครองในส่วนที่ต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยได้ดำเนินการยึดทรัพย์ อายัดทรัพย์สิน และได้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ได้ดำเนินการยึดไว้ไปแล้วบางส่วน แต่ในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองนั้น ยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้อง สาเหตุเพราะไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ครอบคลุมในทุกขั้นตอนสำหรับการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องเหล่านั้น สามารถแก้ไขได้เพียงเสนอความเห็นต่อตุลาการเจ้าของสำนวนเป็นผู้พิจารณาและสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นเป็นรายคดีไป เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นไปได้ด้วยดี แต่อาจจะต้องใช้ระยะเวลาานพอสมควร จึงทำให้การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองยังคงมีความล่าช้า หรือยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามคำบังคับ เนื่องจากมีปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง ในกรณีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งสำนักงานศาลปกครองมีกฎหมายลำดับรองที่ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน คือระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ซึ่งในการบัญญัติระเบียบฉบับดังกล่าวได้มีการนำหลักเกณฑ์ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองของกรมบังคับคดี มาปรับใช้เพื่อให้การบังคับคดีปกครองในส่วนที่ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับนั้น เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกรมบังคับคดี เนื่องจากในการบังคับคดีของกรมบังคับคดีและสำนักงานศาลปกครองใช้กฎหมายแม่บทฉบับเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หลังจากที่สำนักงานศาลปกครองได้ออกระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ก็ไม่ได้มีการพัฒนาระเบียบฉบับดังกล่าว หรือมีการออกกฎหมายลำดับรองฉบับอื่น ที่จะใช้ในการบังคับคดีปกครองให้สอดคล้องกับสภาพการบังคับคดีในปัจจุบันแต่อย่างใด โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการขาย

ทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนั้น จึงทำให้การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง ยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องทางกฎหมายหลายประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งตามระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544

ข้อ 89 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้าสู่ราคาหลักประกันในการเข้าสู่ราคาต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยแสดงรายละเอียดไว้ในประกาศขายทอดตลาดก็ได้

เงื่อนไขตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด โดยความเห็นชอบของเลขาธิการ”

แต่ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองนั้น ปัจจุบันยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองที่จะใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น จึงทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แน่นอน โดยในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องขออนุญาตเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ในทุกคดีที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยจะต้องขออนุญาตเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นรายคดีไปจึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาด เนื่องจากในการขายทอดตลาดทรัพย์สินมีขั้นตอนและวิธีการที่จะต้องดำเนินการในหลายขั้นตอน

ประการที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลปกครองไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อที่จะใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขายไว้ ทั้งในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และในกรณีที่นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ จึงทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แน่นอน ดังนั้น ก่อนดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเสนอความเห็นในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายเพื่อขออนุญาตต่อศาลในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขาย และในการเสนอขออนุญาตต่อศาลนั้น จะต้องเสนอขออนุญาตเป็นรายคดีไปในทุกคดีที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ประการที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี เนื่องจากระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544

ข้อ 92 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาด แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้น ตั้งอยู่ ที่ชุมนุมชน สำนักงาน และหรือสถานที่ราชการอันสมควรจะปิดได้ ก่อนวันขายไม่น้อยกว่า สามวัน”

สำหรับความหมายของผู้มีส่วนได้เสียในคดี ตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในกรณีที่มีการอายัดสิทธิ เรียกร้องลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องนั้นและรวมถึงบุคคลอื่นใดซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิอันได้จดทะเบียนไว้โดยชอบ หรือที่ได้ยื่นคำร้องขอตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288, 289 และ 290 อันเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือสิทธิเรียกร้องเช่นว่ามานั้น เว้นแต่คำร้องขอเช่นว่านี้จะได้ออกเสียในชั้นที่สุด

การส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียของสำนักงานศาลปกครองนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีทุกคน สำหรับกรณีของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นหมายความรวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดด้วย จึงทำให้การส่งประกาศขายทอดตลาดดังกล่าวเกิดความล่าช้า เนื่องจากอาจมีบางกรณีที่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลายคน และในบางกรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาบางรายอาจถึงแก่ความตาย เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่จะต้องแถลงบัญชีทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายนั้น เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายทราบ ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นด้วย

พิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินและต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ใช่เจ้าทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาดเป็นขั้นตอนที่สร้างภาระในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นอย่างยิ่งและเป็นการก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ในบางคดีหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้วอาจมีเงินคงเหลือจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ประการที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และกรณีที่นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี และในการขายทอดตลาด

ทรัพย์สินจะไม่มี การปรับลดราคาในการขายทอดตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่มีการนำหลักการทาง เศรษฐศาสตร์ในแง่ “อุปสงค์” และ “อุปทาน” มาใช้ในการปรับลดราคา เพื่อที่จะทำให้มีโอกาสขาย ทอดตลาดทรัพย์สินได้มากขึ้น ดังนั้น หากสำนักงานศาลปกครองยังคงกำหนดราคาเริ่มต้นในการ ขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นราคาเดิมทุกครั้ง โดยไม่มีการปรับลดราคาจึงอาจทำให้การขาย ทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีผู้สนใจเข้าสู่ราคาใน การซื้อทรัพย์สิน

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครอง ของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อนำมาใช้พัฒนากฎหมายดังกล่าว ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น โดยการเสนอแนะแนวทางแก้ไข และปรับปรุงกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการบังคับคดีปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีและประชาชน ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดี การบังคับ คดีปกครอง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและ ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงาน ศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองถือเป็นกระบวนการที่สำคัญใน การบังคับคดีปกครองที่แสดงให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาของศาลปกครอง และ กฎหมายที่ใช้ในการบังคับคดีปกครอง และในขณะเดียวกันก็เป็นการมุ่งที่จะคุ้มครองประโยชน์ของ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อ ก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย และยังเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลภายนอก

ที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการที่จะพัฒนาและบัญญัติกฎหมายในการบังคับคดีปกครอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ชัดเจน โดยน่าจะต้องแก้ไขและปรับปรุงระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 และบัญญัติกฎหมายลำดับรองอื่นที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินขึ้น เพื่อนำมาใช้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับคดี กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ และศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยศึกษาจากกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาโดยใช้การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจาก กฎหมาย ระเบียบ เอกสารตำราทางวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีการบังคับคดีปกครอง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
2. ทำให้ทราบถึงการดำเนินการบังคับคดี โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
4. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะในการนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

บทที่ 2

ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดี การบังคับคดีปกครอง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การศึกษาเรื่องการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดี การบังคับคดีปกครอง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อันเป็นรากฐานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของความเข้าใจในรายละเอียดปลีกย่อยที่มีความแตกต่างกันของการบังคับคดีและการบังคับคดีปกครอง โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองต่อไป

2.1 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีของประเทศไทย

2.1.1 ความหมายของการบังคับคดี

การบังคับคดี คือ การดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดดำเนินการอย่างใด ๆ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น เมื่อผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ไม่ยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการบังคับคดีกับบุคคลดังกล่าว เพื่อให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีความสัมฤทธิ์ผล

1) คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี

(1) คำบังคับ คือ คำสั่งของศาลที่สั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำพิพากษาซึ่งจะต้องกำหนดถึงวิธีปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลา รวมทั้งเงื่อนไขเท่าที่จำเป็นกับการกำหนดวิธีการบังคับ ถ้าผู้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งไม่ปฏิบัติตามแล้ว ผู้นั้นจะต้องถูกบังคับคดี

(2) หมายบังคับคดี คือ คำสั่งศาลที่ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี ได้แก่ เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าศาลให้เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการบังคับคดี โดยวิธีการยึดทรัพย์อายัดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเอาทรัพย์มาขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ตามคำพิพากษา

(3) การยึดทรัพย์ คือ การเอาทรัพย์ซึ่งเป็นของลูกหนี้ มาอยู่ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดี

(4) การอายัดทรัพย์สิน คือ ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ ซึ่งอยู่กับบุคคลภายนอกหรือบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือโอนให้แก่ลูกหนี้เพื่อชำระหนี้แก่ลูกหนี้ ภายหลังจากพิพากษาโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสั่งให้บุคคลภายนอกนั้นมิให้ทำการโอน ทรัพย์หรือส่งมอบทรัพย์ให้กับบุคคลอื่นได้

(5) การขายทอดตลาด คือ การขายทรัพย์สินของลูกหนี้ ที่เจ้าพนักงานได้ทำการยึด ทรัพย์ไว้แล้ว เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดนั้นมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ การขายทอดตลาดจะ บริบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้ทอดตลาดได้แสดงความตกลงโดยการเคาะไม้ หรือด้วยวิธีอื่นใด ตามจารีต ประเพณีในการขายทอดตลาด โดยปกติการขายทอดตลาดจะต้องกำหนดราคาขั้นต่ำไว้

2) การดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีจะเกิดขึ้นได้ ดังต่อไปนี้

(1) เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว ฝ่ายที่แพ้คดีไม่ได้รับการทูลเกล้าการ บังคับคดีในระหว่างการพิจารณาของศาลสูง

(2) คดีที่ถึงที่สุด โดยฝ่ายที่แพ้คดีไม่ได้อื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปแล้ว

การพิจารณาว่าคดีถึงที่สุดแล้วหรือไม่ จะต้องพิจารณาว่าพ้นกำหนดระยะเวลาที่คู่ความ จะอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วหรือไม่ ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะอุทธรณ์แล้วไม่มีการอุทธรณ์ หรือฎีกา ถือว่า คดีถึงที่สุด

ในการดำเนินการทางศาล ภายหลังจากที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาแล้ว เจ้าหนี้ตาม คำพิพากษาจะต้องดำเนินการขอให้ศาลออกหมายแจ้งคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ และ เมื่อครบกำหนดเวลาในการออกหมายแจ้งคำบังคับแล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำ พิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการ อายัดทรัพย์ หรือยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำมาขายทอดตลาดต่อไป โดยเจ้าหนี้ตาม คำพิพากษาซึ่งเป็นผู้ชนะคดีจะต้องร้องขอให้ศาลบังคับคดีภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำ พิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด

สำหรับในคดีที่มีการตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ในศาล เช่น ลูกหนี้ตามคำ พิพากษายินยอมชดใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นรายเดือน และศาลได้พิจารณาให้เป็นไป ตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ต่อมา ภายหลังจากได้มีการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอม ยอมความดังกล่าว โดยลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชดใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ฝ่ายที่ได้รับ ประโยชน์จากสัญญาประนีประนอมยอมความ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถที่จะร้องขอต่อศาล

ให้ศาลบังคับคดีได้ โดยมีต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี ในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง หากมีบุคคลเข้าเป็นผู้ค้ำประกันในศาล โดยทำหนังสือประกันหรือโดยวิธีอื่น เพื่อการชำระหนี้ตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมใช้บังคับแก่การประกันนั้นได้ โดยไม่ต้องฟ้องผู้ค้ำประกันขึ้นใหม่

ในการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะผู้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวาง และออกใบรับให้ และมีอำนาจยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

การงดการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะงดการบังคับคดีไว้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำ พิพากษาได้แจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีว่าตกลงงดการบังคับคดีไว้ตามระยะเวลาที่ กำหนดไว้ หรือภายในเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ภายใต้การบังคับของอายุความบังคับคดี

ในกรณีที่มีการทำสัญญาตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ชำระหนี้ เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ลูกหนี้ชำระหนี้เป็นรายเดือน โดยไม่ต้องยึดทรัพย์สินขายทอดตลาด สัญญาตกลง กันนั้นมีผลใช้ได้ระหว่างกัน โดยไม่มีผลกระทบต่อกรบังคับคดี แม้จะไม่ได้แจ้งให้เจ้าพนักงาน บังคับคดีทราบก็ตาม หากภายหลังปรากฏว่า ลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้การบังคับคดียังมี ผลอยู่ เพียงแต่ให้เจ้าหน้าที่แจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำ พิพากษาได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่

2.1.2 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการบังคับคดี

2.1.2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดี¹

ในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทในคดีแล้ว คู่ความจะต้องยอมรับ และเคารพคำพิพากษานั้น หากศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตาม คำพิพากษาแล้ว แต่ลูกหนี้ไม่ยินยอมจะปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล รัฐจึงต้องมีวิธีการที่จะ บังคับคดี เพื่อให้คำพิพากษาของศาลนั้นมีความสัมฤทธิ์ผลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำ พิพากษา แต่การบังคับคดีดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิใน ทรัพย์สินของบุคคลและหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาดังกล่าว หากมีกรณีที่รัฐล่วงล้ำสิทธิขั้น พื้นฐานของประชาชนดังกล่าวจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจที่กระทำได² โดยเฉพาะสิทธิในทรัพย์สิน

¹ ชลธิชา ศรีวิวัฒน์, “ปัญหาการดำเนินการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการขายทอด ตลาดทรัพย์สิน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554), น. 22-23.

² สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), น. 89.

ของบุคคล ซึ่งรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง เว้นแต่ เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ชัดเจน ตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ดังนั้น ในประเทศไทยจึงมีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในภาคบังคับคดีที่กำหนดอำนาจให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ในการที่จะดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สิน และดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้ดำเนินการยึดทรัพย์สินไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเอาเงินที่ได้จากการอายัดทรัพย์สิน หรือการขายทอดตลาดทรัพย์สินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเป็นการให้ความเป็นธรรมกับบุคคลตามที่กฎหมายสารบัญญัติกำหนด และเพื่อให้คำพิพากษาสัมฤทธิ์ผลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา โดยมีผลบังคับใช้ได้จริง และก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคู่กรณีและประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.1.1.2 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา³

ความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาเป็นหลักที่มีความสำคัญในการบังคับคดี เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีแล้ว คู่ความจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น หลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาก่อขึ้นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหลักของความยุติธรรมอันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม คำพิพากษาของศาลย่อมต้องผูกพันคู่ความในคดีในการที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา เว้นแต่ คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะถูกกลับ แก้ไข หรือยกเสีย โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีลำดับชั้นสูงกว่า

เมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 ในประเทศอังกฤษซึ่งถือเป็นประเทศต้นแบบของระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ มีการยึดถือกันทั่วไปว่าถ้อยคำและข้อความในคำพิพากษาของศาลกษัตริย์ (King's Court) มีความศักดิ์สิทธิ์และทุกคนจะต้องให้การยอมรับเป็นที่ยุติตามข้อความที่ปรากฏในคำพิพากษานั้น บุคคลใดจะกล่าวอ้างว่าคำพิพากษานั้นไม่ถูกต้องหรือจะขอพิสูจน์เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาของศาลกษัตริย์ (King's Court) เป็นอย่างอื่นย่อมไม่สามารถทำได้โดยเด็ดขาด โดยลักษณะของความผูกพันที่ไม่สามารถปฏิเสธได้นั้นหาใช่หมายความถึงเฉพาะผลของคำพิพากษาเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงข้อความทุกตัวอักษรที่มีการกล่าวอ้างในคำพิพากษาดูด้วยที่ทุกคนจะต้องให้การยอมรับและห้ามปฏิเสธเป็นอย่างอื่น อนึ่ง ในช่วงแรก หลักความ

³ ชลธิชา ศรีวิวัฒน์, เพิ่งอ้าง, น. 23-24.

ศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาจะมีผลใช้บังคับเฉพาะในศาลกษัตริย์เท่านั้น จนกระทั่งในเวลาต่อมา
หลักการดังกล่าวก็ได้รับการยอมรับขยายไปถึงคำพิพากษาของศาลศาสนา และศาลอื่นๆ ด้วย⁴

ส่วนในประเทศไทยมีการปรากฏขึ้นของหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ตั้งแต่ใน
สมัยของพระเจ้ามังรายกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา ซึ่งในสมัยดังกล่าวมีการบัญญัติหลักกฎหมาย
เอาไว้ว่า “ถ้อยคำทั้งหลายอันได้พร้อมเพรียงกันตัดสินตามธรรมโบราณแล้ว ไม่ควรให้ผู้ใดเพิก
ถอน อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดถึงคดีที่พิพากษาไม่ถูกต้องและสมควรถูกเพิกถอนเสีย ซึ่งมี 8
ประเภท คือ

- (1) ตัดสินโดยใช้อำนาจอาชญาข่มเหง
- (2) ตัดสินเพื่อเบียดเบียนเอาตัวลูกเมียท่าน
- (3) ตัดสินโดยผู้หญิง
- (4) ตัดสินในเวลากลางคืน
- (5) ตัดสินที่บ้านของผู้ตัดสินคดีความ
- (6) ตัดสินในทึรโหลฐาน
- (7) ตัดสินโดยผู้ที่เป็นศัตรูกับคู่ความ
- (8) ตัดสินโดยนายของกลุ่มฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง”⁵

นอกจากนี้ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กฎหมายตราสามดวงได้มีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็น
ความมีอยู่ของหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาเช่นกัน กล่าวคือ ในกฎหมายอาญาหลวงบทที่
127 ห้ามมิให้มีการกล่าวอ้างคำพิพากษาที่ได้ตัดสินโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วว่าเป็นคำพิพากษาที่
ไม่ชอบ มิเช่นนั้นจะต้องได้รับโทษ รวมถึงในกฎหมายลักษณะรับฟ้องบทที่ 7 ก็ได้บัญญัติห้าม
มิให้มีการฟ้องร้องในเรื่องที่ได้มีการพิจารณาพิพากษาคดีไปแล้ว โดยให้ถือว่าตามการพิจารณา
พิพากษาที่ได้ทำเฉพาะในคดีแรกเท่านั้น หากใครฝ่าฝืนย่อมถูกลงโทษปรับ หลังจากนั้น ในรัชสมัย
ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหाराชแห่งกรุงรัตน โกสินทร์ ได้มีบทบัญญัติของ
กฎหมายเกี่ยวกับหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาเอาไว้โดยตรงในพระราชบัญญัติกระบวน
พิจารณาความแห่ง ร.ศ.115 โดยมีใจความห้ามมิให้มีการรื้อร้องฟ้องคดีกันอีกหากคดีนั้น ได้มีคำ

⁴ กิตติพงษ์ จิตสว่าง โศภิต, “ผลผูกพันของคำพิพากษาในคดีแพ่ง : กรณีศึกษาประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา 145,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), น. 11.

⁵ ชาคริต ชันนาโพธิ์, “ผลผูกพันทางกฎหมายของเหตุผลในคำพิพากษาคดีแพ่ง,”
(วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), น. 37.

พิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว หรือมีการยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว⁶ หลักเกณฑ์ในอดีตเหล่านี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาในประเทศไทย อันเป็นรากฐานของหลักการรับฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาคดีอื่นซึ่งมีพัฒนาการมาตั้งแต่ในยุคโบราณ

2.1.3 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการบังคับคดีของประเทศไทย

2.1.3.1 การบังคับคดีในสมัยสุโขทัย

ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง มีอยู่ตามกฎหมาย 3 ฉบับ คือกฎหมายพ่อขุนรามคำแหง กฎหมายลักษณะโจร สมัยสุโขทัย และมังรายศาสตร์ (กฎหมายของพระเจ้ามังราย) ซึ่งหลักฐานทางกฎหมายดังกล่าวในยุคอาณาจักรสุโขทัยยังไม่ปรากฏเกี่ยวกับเรื่องการบังคับคดี แต่มีเนื้อหาซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ มังรายศาสตร์ได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ คำว่า “หนี้” ในกฎหมายมังรายศาสตร์เกิดจากการกู้ยืม ซึ่งอาจมีผู้ค้ำประกันหรือไม่ก็ได้ หรือเกิดจากการซื้อขายของ การกู้ยืมในยุคนั้นยังไม่มีการทำสัญญาผู้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ต้องมีพยานผู้รู้เห็นการกู้ยืม และต้องบอกกล่าวให้กับสมาชิกในครอบครัวของผู้กู้ให้รับทราบด้วยมิฉะนั้น หากผู้กู้ถึงแก่ความตาย สามีหรือภรรยาผู้กู้หรือบุตรหลานของผู้กู้จะไม่ต้องใช้หนี้แทนผู้ตาย แม้จะได้รับมรดกจากผู้ตายก็ตาม มีการกำหนดหน้าที่ของผู้กู้ไว้ว่า มีหน้าที่จะต้องชำระดอกเบี้ยและชำระเงินต้นคืนแก่เจ้าหนี้ หากลูกหนี้ไม่ชำระดอกเบี้ย ดอกเบี้ยที่คงค้างนั้นให้คิดได้ไม่เกินเงินที่กู้มา ถ้าผู้กู้ไม่มีเงินชำระหนี้จะต้องชำระหนี้โดยการขายลูกชำระหนี้ หากไม่มีลูกให้ขายที่นาชำระหนี้ แต่หากขายลูกขายเมียและนาหมดแล้วยังไม่พอชำระหนี้ มีกฎหมายมาตราหนึ่งกล่าวว่า ให้ขายตัวแก่ผู้ให้กู้เพื่อชำระหนี้ด้วย หากยังไม่พอชำระหนี้ก็ตกเป็นแพแก่เจ้าหนี้ “เพราะเหตุว่าเจ้าหนี้ให้กู้ยืมง่ายเกินไป” เมื่อพิจารณาจากกฎหมายดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาที่เป็นทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีบัญญัติอยู่ร่วมกัน

2.1.3.2 การบังคับคดีในสมัยอยุธยา

ในสมัยอยุธยามีกฎหมายกำหนดห้ามมิให้เจ้าหนี้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้โดยพลการ หากเจ้าหนี้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายดังกล่าวจะต้องสูญเสียหนี้ลงกึ่งหนึ่ง และกฎหมายยังห้ามมิให้เจ้าหนี้ใช้กำลังบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ด้วย มิฉะนั้น จะต้องเสียสินไหม โดยนำมาหักลบกับหนี้ของ

⁶ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติกระบวนพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115 บัญญัติว่า “คดีอันใดซึ่งศาลหนึ่งศาลใดมีอำนาจอันสมควรได้พิจารณา แลพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วก็ดี ถ้าคู่ความได้อันยอมกันในระหว่างเปรียบเทียบแล้วก็ดี ผู้หนึ่งผู้ใดจะเอาคดีนั้นมารื้อร้องฟ้องขึ้นอีก ห้ามมิให้ศาลรับไว้พิจารณา เว้นแต่เป็นการอุทธรณ์ตามกฎหมาย”

ลูกหนี้ที่มี หากสินไหมนั้น มีจำนวนที่ต่ำกว่าหนี้ที่มีอยู่ ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้เฉพาะส่วนที่ขาดอยู่ แต่หากสินไหมนั้นสูงกว่าหนี้ที่มีอยู่ ลูกหนี้จะต้องเสียสินไหมส่วนเกินนั้นให้แก่เจ้าหนี้ด้วย

สำหรับวิธีการบังคับชำระหนี้กับลูกหนี้จะบังคับคดีเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระไอยการลักษณะตระลาการ บทที่ 54 บัญญัติว่าการบังคับลูกหนี้ผู้แพ้อคดีให้ชำระหนี้ให้บังคับเฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระสินไหมและพินัย (ค่าปรับ) ซึ่งมีวิธีการบังคับโดยมีขั้นตอน คือ ขั้นแรกจะฟ้องผันให้ลูกหนี้ชำระหนี้สามครั้ง เป็นระยะเวลาสามวัน ห้าวัน และเจ็ดวัน ต่อเนื่องกัน หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้จะเริ่มบังคับเอาแก่นื้อตัวร่างกายของลูกหนี้ โดยการนำลูกหนี้นามข้างตากแดดเป็นเวลา 3 วัน และใส่ข้อคาขังไว้ในน้ำอีก 3 วัน เพื่อที่จะบังคับและขึ้นใจให้ลูกหนี้บอกถึงทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมด หรือให้หาบุคคลอื่นมาชำระหนี้แทน หรือเป็นประกันให้แก่เจ้าหนี้

หากลูกหนี้ยังคงใช้อุบายเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะชำระหนี้จะถูกจองจำและนำไปประจานไว้ในทางสาธารณะ และหากวิธีการบังคับดังกล่าวไม่สัมฤทธิ์ผล จะมีวิธีการบังคับที่จริงจังขึ้น โดยตระลาการจะดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ทราบว่า ลูกหนี้มีกองทรัพย์สินอยู่ที่ใด ซึ่งกองทรัพย์สินนั้นไม่ได้มีแต่ที่ดิน บ้าน สัตว์พาหนะ ทาส และสิ่งของของลูกหนี้เท่านั้นแต่รวมถึงคนในครอบครัวซึ่งอยู่ร่วมกับลูกหนี้ เช่น ภรรยา บุตร และบุคคลอื่นซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจลูกหนี้ ตระลาการจะประมาณราคาทรัพย์สินเหล่านั้น และส่งมอบให้แก่เจ้าหนี้ไปเท่ากับจำนวนหนี้สิน แต่หากลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สิน หรือหากกองทรัพย์สินดังกล่าวไม่เพียงพอกับจำนวนหนี้สิน ลูกหนี้จะถูกขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินจากการขายนั้นมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จนกว่าจะครบตามจำนวนหนี้⁷

2.1.3.3 การบังคับคดีในสมัยรัตนโกสินทร์

การบังคับลูกหนี้ให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาตามกฎหมายเก่าที่ผ่านมา ตั้งแต่ในสมัยอยุธยาจนถึงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตลอดจนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้มีการปฏิรูปทางการศาล และทางด้านกฎหมายไทยในครั้งสำคัญ โดยได้ทรงจัดระบบศาลยุติธรรมใหม่และกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้น ซึ่งได้แก่ กฎหมายตราสามดวง ได้มีการจัดพิมพ์หลายครั้ง โดยฉบับที่ชำระและใช้เป็นทางการในสมัยนั้น ได้แก่ “กฎหมายราชบุรี” ซึ่งเป็นของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

ในสมัยนั้นเกิดเหตุการณ์ต่างประเทศไม่ยอมรับระบบกฎหมายไทยจึงได้มีการปฏิรูปตรวจแก้ไขกฎหมายในส่วนของสารบัญญัติและวิธีบัญญัติ ในส่วนของวิธีพิจารณาความแพ่งได้มี

⁷ ร. แลงการ์ต, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2506), น. 263-264.

การบัญญัติพระราชบัญญัติกระบวนวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 115⁸ ที่ยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งหมด บทบัญญัติในเรื่องการบังคับคดีได้ถูกบัญญัติไว้ในหมวดที่ 14-17 ตั้งแต่มาตรา 87 ถึงมาตรา 110 โดยมีข้อบัญญัติสำหรับวิธีดำเนินการบังคับตามคำพิพากษา สำหรับวิธีการบังคับคดีโดยตรงโดย บัญญัติไว้ในหมวดที่ 16 ว่าด้วยการบังคับเร่งให้สำเร็จตามคำพิพากษามาตรา 96 ถึงมาตรา 107

วิธีการบังคับคดีมี 2 วิธี ได้แก่ วิธีการตีใช้หนี้ และวิธีการยึดทรัพย์ และขายทรัพย์เอาเงิน ชำระหนี้ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ชนะคดีต้องขอให้ศาลบังคับคดี ซึ่งวิธีการตีใช้หนี้ นั้นจะใช้เมื่อผู้ที่ต้องใช้เงินเพิกเฉยไม่ยอมใช้เงินผู้เป็นเจ้าของหนี้มีสิทธิร้องขอให้ศาลบังคับเอาทรัพย์ สมบัติมาตีใช้ โดยผู้ร้องจะต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ในปัจจุบันวิธีนี้ไม่นำมาใช้ภายหลังที่ศาลได้มี คำพิพากษาแล้ว

สำหรับวิธีต่อมา คือ วิธีการยึดทรัพย์ จะใช้ในกรณีที่ศาลออกหมายแพ่ง ซึ่งในปัจจุบัน เรียกว่า หมายบังคับคดี ซึ่งศาลจะมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานในศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามที่เรียกในปัจจุบัน โดยมีอำนาจยึดทรัพย์สมบัติของผู้แพ้คดีและนำทรัพย์ที่ยึดนั้นมาทำการขายทอดตลาด ซึ่งกฎหมายได้มีข้อห้ามไม่ให้ยึดเครื่องใช้ส่วนตัวบนอน ที่ผู้ที่ต้องถูกบังคับคดีเอา กับ ทรัพย์นั้นใช้สอยอยู่โดยปกติตามสมควร และเป็นเครื่องมือในการใช้เลี้ยงชีพ โดยประมาณราคา ทรัพย์สินรวมกันไม่เกิน 20 บาท การยึดทรัพย์นั้นจะกระทำได้เท่ากับราคาที่จะขายทอดตลาดได้ คู่มุ่ จำนวนหนี้ที่ศาลตัดสินและค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่เสียไปเท่านั้น

จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การยึดทรัพย์สินในประเทศไทยในระยะเริ่มแรก สามารถให้เจ้าหนี้บังคับเอา กับเนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้ได้ จนมาถึงในสมัยต้นรัตนโกสินทร์จึงได้ เริ่มมีกฎหมายที่กำหนดให้บังคับคดีต่อทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยวิธีการยึดทรัพย์ ซึ่ง การยึดทรัพย์ตามคำพิพากษาของศาลมีแนวความคิดมาจากการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้

2.1.3.4 การบังคับคดีในปัจจุบัน โดยกรมบังคับคดี

กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล ยุติธรรม โดยมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และการฟื้นฟูกิจการของ ลูกหนี้ตามคำสั่งศาล การชำระบัญชีตามคำสั่งศาล การวางทรัพย์ และการประเมินราคาทรัพย์สิน โดยดำเนินการยึดอายัด จำหน่ายทรัพย์สิน รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ตลอดจน

⁸ สุณีษ์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทย ในรอบ 200 ปี ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), น. 25-35.

กำกับกรฟนฟูกิจการของลูกหนี้ เพื่อให้เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสีย ได้รับการชดใช้จากลูกหนี้้อย่างเป็นธรรม

เดิมงานของกรมบังคับคดีมีที่มาจากหน่วยงานราชการระดับกองในสำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม 2 กอง คือ กองบังคับคดีแพ่ง และกองบังคับคดีล้มละลาย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 กระทรวงยุติธรรมได้เห็นความสำคัญของกองบังคับคดีแพ่ง และกองบังคับคดีล้มละลาย ประกอบกับงานบังคับคดีแพ่งและงานบังคับคดีล้มละลายเพิ่มขึ้นจำนวนมากดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย เป็นการดำเนินการ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถชำนาญงานในหน้าที่ได้ เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2517 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2517 ให้ยกฐานะกองบังคับคดีแพ่งและกองบังคับคดีล้มละลาย รวมจัดตั้งขึ้นเป็นกรมบังคับคดีอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม แล้วได้ตราพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารงานบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2517 โดยให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ในส่วนเกี่ยวกับกองบังคับคดีแพ่งและกองบังคับคดีล้มละลาย รวมทั้งให้โอนบรรดา กิจการ ทรัพย์สิน หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับกองบังคับคดีแพ่งและกองบังคับคดีล้มละลายไปเป็นของกรมบังคับคดี

นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ได้แก่ สำนักงานวางทรัพย์กลาง และงานอนุญาโตตุลาการ เพื่อชี้ขาดถึงข้อพิพาทเกี่ยวกับการวางทรัพย์ภูมิภาคขึ้น กรมบังคับคดีจึงมีอำนาจหน้าที่บังคับคดีแพ่งและคดีล้มละลาย ตลอดจนการวางทรัพย์ทั่วประเทศ แล้วเริ่มดำเนินการในฐานะเป็นกรมบังคับคดีนับแต่นั้น เป็นต้นมา

2.1.4 วิธีการบังคับคดี

1) การบังคับคดีกรณีที่มีศาลมีคำพิพากษาให้ชำระเงิน⁹

เมื่อพ้นระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ในคำบังคับแล้ว ลูกหนี้ไม่ยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการบังคับคดีต่อไป โดยจะต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตามมาตรา 275¹⁰ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หากเจ้าหนี้ตามคำ

⁹ อภิรดี พลอยเลื่อมแสง, “การบังคับคดีปกครองก่อนและหลังการจัดตั้งศาลปกครอง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), น. 64-67.

¹⁰ มาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอให้บังคับคดีให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาล เพื่อให้ออกหมายบังคับคดี คำขอนั้นให้ระบุโดยชัดแจ้ง

(1) คำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งจะขอให้มีการบังคับคดีตามนั้น

พิพากษาไม่ยื่นคำขอออกหมายบังคับคดี ศาลก็จะไม่ออกหมายบังคับคดีให้ ซึ่งเป็นกรณีที่มีความแตกต่างกันกับการออกคำบังคับ ที่เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องออกคำบังคับเมื่อได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อหน้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มาจากพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

เมื่อศาลได้ออกหมายบังคับคดีในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาที่กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมมีสิทธิขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้นับแต่นั้น การที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีได้ดำเนินการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทันที มิใช่การแสดงเจตนาที่ไม่ประสงค์จะบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่มีผลทำให้หมายบังคับคดีสิ้นผลหรือเสียไปเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้¹¹

ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดวิธีการบังคับคดีโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกขายทอดตลาดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282¹² ได้

(2) จำนวนที่ยังมิได้รับชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

(3) วิธีการบังคับคดีซึ่งขอให้ออกหมายนั้น

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1763/2551 ศาลชั้นต้นออกหมายบังคับคดีตามคำขอของโจทก์แล้ว โจทก์ยอมมีสิทธิขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแก่จำเลยได้นับแต่นั้น การที่โจทก์มิได้ดำเนินการบังคับคดีแก่จำเลยทันทีแต่ยินยอมให้จำเลยผ่อนชำระหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปอีกมิใช่เป็นการแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะบังคับคดีแก่จำเลย ไม่มีผลทำให้หมายบังคับคดีสิ้นผลหรือเสียไป โจทก์ยอมขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของจำเลยออกขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินมาชำระหนี้ในส่วนที่ยังขาดอยู่ได้ ไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีใหม่อีก

¹² มาตรา 282 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดกำหนดให้ชำระเงิน จำนวนหนึ่งภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติห้า มาตราต่อไปนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอชำระตามคำพิพากษา หรือคำสั่งโดยวิธียึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ คือ

(1) โดยวิธียึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง และอสังหาริมทรัพย์

(2) โดยวิธีอายัดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งสิทธิที่พึงวางอันมีอยู่ในทรัพย์สินเหล่านั้น ซึ่งบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือโอนมายังลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลัง และเมื่อได้ส่งมอบหรือโอนมาแล้วเอาทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นออกขาย หรือจำหน่าย ในกรณีเช่นว่านี้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจะยึดบรรดาเอกสารที่วางที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในอันที่จะได้รับส่งมอบหรือรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเช่นว่ามานั้น

กำหนดวิธีการบังคับคดีโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกขายทอดตลาดได้ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและนำเอาทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นออกขายได้ ทรัพย์สินที่ทำการยึดอาจมีทั้งสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์ และเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะอายัดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิทธิที่พึงมีอยู่ในทรัพย์สินเหล่านั้น ซึ่งบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือโอนให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเมื่อได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นมาแล้วก็สามารถนำออกขาย หรือจำหน่ายต่อไป

ในกรณีดังกล่าวเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจะยึดบรรดาเอกสารทั้งปวงที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในอันที่จะได้รับส่งมอบหรือรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะดำเนินการอายัดเงินที่บุคคลภายนอกจะต้องชำระให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้อีกด้วยแต่ในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกขายทอดตลาดนั้นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องไม่เป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285¹³

(3) โดยวิธีอายัดเงินที่บุคคลภายนอกจะต้องชำระให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลัง แล้วเรียกเก็บตามนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะยึดบรรดาเอกสารทั้งปวงที่ให้ สิทธิแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระเงินเช่นนั้น

(4) โดยวิธียึดเอกสารอื่น ๆ ทั้งปวงเช่นสัญญากระทำกรณต่าง ๆ ซึ่งได้ชำระเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว ซึ่งการบังคับตาม สัญญาเช่นว่านี้อาจทวีจำนวนหรือราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อที่จะนำทบบัญญัติแห่ง มาตรา 310 (4) มาใช้บังคับเพื่อประโยชน์แห่ง มาตรานี้ ทรัพย์สินที่เป็นของภรรยาหรือที่เป็นของบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งตามกฎหมายอาจ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจยึดหรืออายัดและเอาออกขายได้ตามที่บัญญัติไว้ข้างบนนี้

¹³ มาตรา 285 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(1) เครื่องนุ่งห่มหลับนอนหรือเครื่องใช้ในครัวเรือน หรือเครื่องใช้สอยส่วนตัวโดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินห้าหมื่นบาท ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะกำหนดทรัพย์สินดังกล่าวที่มีราคาเกินห้าหมื่นบาทให้เป็นทรัพย์สินที่ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(2) เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินหนึ่งแสนบาท แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีคำขอ โดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตยึดหนึ่ง และใช้เครื่องมือหรือเครื่องใช้อันจำเป็นเพื่อดำเนินการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ อันมีราคาเกินกว่าจำนวนราคา

ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เช่น

(1) เครื่องนุ่งห่มหลับนอนหรือเครื่องใช้ในครัวเรือน หรือเครื่องใช้สอยส่วนตัว โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกิน 50,000 บาท

(2) เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกิน 100,000 บาท เป็นต้น

2) การบังคับคดีกรณีที่มีศาลมีคำพิพากษาให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ¹⁴

กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ในกรณีนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เพราะเป็นกรณีที่ไม่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี และไม่เป็นที่จะต้องออกหมายบังคับคดี ทั้งนี้ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้ศาลระบุเงื่อนไขแห่งการบังคับตามมาตรา 213¹⁵ แห่ง

ดังกล่าวแล้ว ให้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตภายในบังคับแห่งเงื่อนไข ตามที่ศาลเห็นสมควร

(3) วัตถุ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่แทน หรือช่วยอวัยวะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(4) ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายข้อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอันมีลักษณะเป็นของส่วนตัว โดยแท้เช่นหนังสือสำหรับวงศ์ตระกูล โดยเฉพาะ จดหมายหรือ สมุดบัญชีต่างๆ นั้น อาจยึดมาตรวจดูเพื่อประโยชน์แห่งการบังคับคดีได้ ถ้าจำเป็นแต่ห้ามมิให้เอาออกขายทอดตลาด

ประโยชน์แห่งข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 213 นี้ให้ขยายไปถึง ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง อันเป็นของภริยา หรือของบุตรผู้เยาว์ของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งทรัพย์สินเช่นนี้ตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

¹⁴ อภิรดี พลอยล้อมแสง, *เพิ่งอ้าง*, น. 68.

¹⁵ มาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้ เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับ ให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการนิกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้อง ให้หรือถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และ ให้จัดการอัน ควรเพื่อถ่วงน้ำหนักด้วยก็ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้ทำได้โดยทางศาล และโดยเจ้าพนักงานของศาล

2.2 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบังคับคดีปกครองของประเทศไทย

2.2.1 ความหมายของการบังคับคดีปกครอง

การบังคับคดีปกครอง คือ การดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำบังคับของศาลปกครอง ในกรณีที่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำบังคับให้ผู้หนึ่งผู้ใดดำเนินการอย่างใด ๆ ตามคำพิพากษาหรือคำบังคับของศาลนั้น เมื่อผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำบังคับไม่ยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำบังคับของศาลปกครอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการบังคับคดีกับบุคคลนั้น เพื่อให้คำพิพากษาหรือคำบังคับของศาลปกครองมีความสัมฤทธิ์ผล สำหรับผู้ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลปกครองนั้นอาจมีได้ทั้งคู่กรณีซึ่งเป็นเอกชนหรือหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.2.2 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการบังคับคดีปกครอง

2.2.2.1 หลักนิติรัฐ¹⁶

แนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐมีขึ้นเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย คำกล่าวที่ว่า นิติรัฐ คือ รัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย ไม่ใช่โดยมนุษย์จะเป็นการให้ความหมายของนิติรัฐในเบื้องต้นที่ตรงที่สุด ในแง่ของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง แนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐ เริ่มต้นขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 ในฐานะที่เป็นปฏิกิริยาที่มีต่อการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อาจกล่าวได้ว่าเสาหลักที่ค้ำจุนนิติรัฐไว้ ก็คือ การปกป้องบุคคลจากการกระทำตามอำเภอใจของรัฐ หรือผู้ปกครอง แนวความคิดนี้สอดคล้องต้องกันกับพัฒนาการ และความเชื่อที่มีมาตั้งแต่ยุคกลางว่า สันติสุข และความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยกฎหมาย

ก่อนที่จะเริ่มมีคำอธิบายเกี่ยวกับนิติรัฐในทางตำรา เมื่อครั้งที่ยุโรปยังปกครองในระบบศักดินาสวามิภักดิ์ ก็เริ่มปรากฏหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายที่จำกัดอำนาจอำเภอใจของกษัตริย์ และพัฒนาการของความคิดเรื่องนิติรัฐเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในตอนปลายศตวรรษที่ 18 เมื่อรัฐสมัยใหม่ในยุโรปพัฒนาจากรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ความเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ถูก

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่ง ถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่

¹⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม,” บทความทางวิชาการจตุลนิตี, น. 51-57

เรียกร้องมากขึ้นในแง่ของเหตุผล กล่าวคือ ถึงแม้ว่า กษัตริย์ซึ่งเป็นผู้ปกครองจะยังมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดก็ตาม แต่ในการใช้อำนาจนั้น มีการเรียกร้องให้กษัตริย์ต้องคำนึงถึงเหตุผลด้วย

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในระบบกฎหมายเยอรมันว่า หลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบ และองค์ประกอบในทางเนื้อหาความเป็นนิติรัฐ ในทางรูปแบบ คือ การที่รัฐผูกพันตนเองไว้กับกฎหมายที่องค์กรของรัฐตราขึ้นตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนดขึ้น หรือที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจไว้ ทั้งนี้ เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐเมื่อพิจารณาในทางรูปแบบแล้ว ย่อมจะเห็นได้ว่า หลักนิติรัฐมุ่งประกันความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะของบุคคล ส่วนความเป็นนิติรัฐ

ในทางเนื้อหานั้น ก็คือ การที่รัฐประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรโดยกำหนดให้บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพมีค่าบังคับในระดับรัฐธรรมนูญ เรียกร้องให้รัฐต้องกระทำการโดยยุติธรรมและถูกต้องพิจารณาในทางเนื้อหา นิติรัฐย่อมต้องเป็นยุติธรรมรัฐ ในทางปฏิบัติเป็นไปได้เสมอที่หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะกับหลักความยุติธรรมอาจจะขัดแย้งกัน เป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติที่จะพยายามประสานสองหลักการนี้เข้าด้วยกัน และในบางกรณีจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้หลักการใดเป็นหลักการนำ บ่อยครั้งที่องค์กรนิติบัญญัติตัดสินใจเลือกหลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะเพื่อประกันความมั่นคงในระบบกฎหมาย

1) องค์ประกอบในทางรูปแบบของหลักนิติรัฐ

พิจารณาในทางรูปแบบ หลักนิติรัฐประกอบไปด้วยหลักการย่อย หลายประการที่สำคัญได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี ตลอดจนหลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

(1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักที่เรียกร้องมิให้อำนาจของรัฐรวมศูนย์อยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ให้มีการแบ่งแยกการใช้อำนาจหรือกระจายการใช้อำนาจของรัฐให้องค์กรต่างองค์กรกันเป็นผู้ใช้ เพื่อให้เกิดการดุลและคานอำนาจกัน โดยทั่วไปรัฐธรรมนูญของนิติรัฐจะแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐออกเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร และองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ

(2) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ

หลักที่เรียกร้องให้การกระทำขององค์กรนิติบัญญัติต้องผูกพันอยู่กับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับในรัฐนั้น องค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายล่วงกรอบที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ หลักการดังกล่าวนี้ ยังเรียกร้ององค์กรบริหาร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรฝ่ายปกครอง) และองค์กรตุลาการให้ต้องผูกพันต่อกฎหมาย ซึ่งหมายถึงต้องผูกพันต่อรัฐธรรมนูญและ

บรรดากฎหมายต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่องค์กรนิติบัญญัติได้ตราขึ้น กล่าวเฉพาะฝ่ายปกครองหลักการดังกล่าวนี้ เรียกร้องให้ฝ่ายปกครองต้องกระทำการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และในกรณีที่มีการกระทำทางปกครองมีผลก้ำกั้วสิทธิเสรีภาพของราษฎร ย่อมจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการเช่นนั้น ได้ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจแล้ว การกระทำทางปกครองนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาในชั้นเจ้าหน้าที่และศาล

หลักการที่เรียกร้องให้รัฐต้องเปิดโอกาสให้ราษฎรได้ต่อสู้ป้องกันสิทธิของตนในกระบวนการพิจารณาต่างๆ ของรัฐได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ ระบบกฎหมายของรัฐจึงกำหนดให้องค์กรของรัฐต้องรับฟังบุคคล เปิดโอกาสให้บุคคลนำพยานหลักฐานเข้าหักล้างข้อกล่าวหาต่างๆ ก่อนที่จะตัดสินใจกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น ทั้งนี้ กระบวนการพิจารณาที่ได้รับการออกแบบขึ้นจะต้องเป็นกระบวนการที่เป็นธรรมด้วย อนึ่ง ในกรณีที่ราษฎรได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจมหาชนขององค์กรของรัฐ รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ราษฎรสามารถฟ้ององค์กรของรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนต่อศาลได้

(4) หลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

หลักการที่เรียกร้องให้รัฐกำหนดกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ เอกชนที่พิพาทกันเองต้องมีหนทางในการนำข้อพิพาทนั้นไปสู่ศาล และกฎหมายวิธีพิจารณาคดีในชั้นศาลจะต้องได้รับการออกแบบให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรอบด้านตลอดจนกำหนดผลผูกพันเด็ดขาดของคำพิพากษาไว้เพื่อให้เกิดความมั่นคงแน่นอนในระบบกฎหมาย

2) องค์ประกอบในทางเนื้อหาของนิติรัฐ

การเรียกร้องให้องค์กรของรัฐต้องผูกพันต่อกฎหมายในการกระทำการต่างๆ นั้น ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ หากกฎหมายที่ได้รับการตราขึ้นนั้นไม่สอดคล้องกับความถูกต้องเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ หลักนิติรัฐจึงเรียกร้องต่อไปว่า ในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับกับราษฎรนั้น กฎหมายที่ได้รับการตราขึ้นจะต้องมีความชัดเจนและแน่นอนเพียงพอที่ราษฎรจะเข้าใจได้ ยิ่งไปกว่านั้น ระบบกฎหมายจะต้องคุ้มครองความเชื่อถือ และไว้วางใจที่บุคคลมีต่อกฎหมาย การตรากฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคล ทั้งที่จะต้องคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจที่บุคคลมีต่อกฎหมาย โดยหลักแล้ว ไม่อาจกระทำได้ หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่บังคับใช้โดยไม่มีข้อยกเว้น ในกรณีของกฎหมายอาญาสารบัญญัติ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า หากผลร้ายที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลไม่ใช่โทษทางอาญาแล้ว รัฐสามารถตรากฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลได้ทุกกรณีดังที่เข้าใจผิดพลาดกันอยู่ในวงการกฎหมายไทยแต่อย่างใดไม่ การ

วินิจฉัยว่าการตรากฎหมายย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคลจะกระทำได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบในแง่ความไว้เนื้อเชื่อใจที่บุคคลมีต่อ ระบบกฎหมาย ตลอดจนการคาดหมายความคุ้มครองจากระบบกฎหมายของบุคคลประกอบกัน โดยหลักทั่วไปแล้ว ในกรณีที่บุคคลได้กระทำการจบสิ้นไปแล้วในอดีตไม่สามารถหวนกลับไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนได้แล้ว การตรากฎหมายไปกำหนดองค์ประกอบความผิดขึ้นใหม่ กำหนดโทษขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงโทษที่มีอยู่ในกฎหมายในขณะที่ได้กระทำการแม้โทษนั้นจะไม่ใช้โทษอาญาก็กระทำไม่ได้ นอกจากหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาจะเรียกร้องการคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจที่บุคคลมีต่อระบบกฎหมายแล้ว หลักการดังกล่าวยังกำหนดให้สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลมีค่าบังคับทางกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญและถือว่าบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นกฎหมายโดยตรงอีกด้วย บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลตามหลักนิติรัฐที่ปรากฏในเยอรมนีจึงมีสองมิติคือ มิติแรก สิทธิขั้นพื้นฐานมีลักษณะเป็นสิทธิหรืออำนาจที่ปัจเจกบุคคลสามารถยกขึ้นใช้ยันรัฐได้ โดยทั่วไปสิทธิขั้นพื้นฐานมีลักษณะเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลที่จะป้องกันตนจากการล่วงละเมิดโดยรัฐ เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย และสิทธิในทรัพย์สิน แต่ในบางกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐที่เป็นสังคมนิยมหรือรัฐสวัสดิการ สิทธิขั้นพื้นฐานยังมีลักษณะเป็นสิทธิที่ปัจเจกบุคคลสามารถเรียกร้องให้รัฐกระทำการที่เป็นประโยชน์แก่คนด้วย เช่น สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล เป็นต้น สำหรับอีกมิติหนึ่ง คือ สิทธิขั้นพื้นฐานย่อมมีฐานะเป็น “กฎหมาย” ที่มีผลผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทุกองค์กรโดยตรง

หลักการสำคัญ อีกประการหนึ่ง ในทางเนื้อหาของนิติรัฐ คือ หลักความพอสมควรแก่เหตุ หลักการนี้เรียกร้องให้การใช้อำนาจของรัฐจะต้องเป็นไปโดยพอเหมาะพอประมาณเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมในนิติรัฐ รัฐไม่อาจใช้มาตรการใดๆ ก็ได้เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมต้องใช้เครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายที่ถูกต้องพอเหมาะ พอประมาณด้วย ดังนั้น แม้ว่าระบบกฎหมายจะมอบเครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายให้องค์กรของรัฐดำเนินการ แต่หากการใช้เครื่องมือหรือมาตรการนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ หรือวัตถุประสงค์นั้นอาจบรรลุได้ เพียงแค่ใช้เครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงน้อยกว่า หรือในที่สุดแม้ไม่มีเครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงน้อยกว่า แต่การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นปรากฏว่าทำให้ปัจเจกบุคคลได้รับผลร้ายอย่างรุนแรง ต้องเสียหายเกินกว่าที่จะคาดหมายจากบุคคลนั้น ไม่ได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับ การใช้เครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายนั้นก็ย่อมไม่อาจกระทำได้ ในนิติรัฐ นอกจากหลักความพอสมควรแก่เหตุแล้ว ในแง่เนื้อหา หลักนิติรัฐยังห้ามการกระทำตามอำเภอใจของรัฐ เรียกร้องให้รัฐต้องกระทำการโดยเคารพต่อหลักความเสมอภาค กล่าวคือ เรียกร้องรัฐต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มี

สาระสำคัญเหมือนกันให้เหมือนกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกัน ให้แตกต่างกัน ออกไปตามสภาพของสิ่งนั้นๆ ด้วย

2.2.2.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง¹⁷

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หมายความว่าฝ่ายปกครองจะกระทำการใดๆ ที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของเอกชนได้ ก็ต่อเมื่อ มีกฎหมายให้อำนาจและจะต้องกระทำการดังกล่าวภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

กฎหมายจึงเป็นทั้งแหล่งที่มาและข้อจำกัดของอำนาจกระทำการต่างๆ ของฝ่ายปกครอง โดยปกติแล้ว กฎหมายที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจกระทำการต่างๆ ของฝ่ายปกครอง ได้แก่ พระราชบัญญัติ หมายความรวมถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จริ่งอยู่ กฎ เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ฯลฯ ก็อาจให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของเอกชนได้เช่นกัน แต่กฎหมายนี้ แท้ที่จริงแล้ว ก็คือ การกระทำทางปกครองประเภทหนึ่ง และจะออกมาใช้บังคับได้ ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเท่านั้น

กฎหมายที่เป็นข้อจำกัดอำนาจกระทำการซึ่งฝ่ายปกครองมีอยู่ตามพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่ง นอกจากพระราชบัญญัตินั้นที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจกระทำการนั้นเองแล้ว ยังได้แก่ พระราชบัญญัติฉบับอื่นๆ ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในเวลาที่ฝ่ายปกครองกระทำการ

รัฐธรรมนูญ กฎหมายจารีตประเพณี หลักกฎหมายทั่วไป หลักรัฐธรรมนูญที่เป็นข้อจำกัดอำนาจกระทำการซึ่งฝ่ายปกครองมีอยู่ตามพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ควรกล่าวถึงเป็นพิเศษได้แก่ หลักความได้สัดส่วน และหลักความเสมอภาค

หลักความได้สัดส่วน กล่าวได้ว่า เป็นหลักการพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับ ให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะ พอประมาณ ถึงแม้ว่า รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะไม่ได้บัญญัติกำหนดหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรแต่วงการนิติศาสตร์และศาลของประเทศเสรีประชาธิปไตยต่างๆ ก็ถือกันว่า หลักกฎหมายข้อนี้เป็นหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป และมีค่าบังคับเสมอกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทุกประการ ดังนั้นองค์กรต่างๆ ของรัฐไม่ว่าจะอยู่ในฝ่าย

¹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544), น. 21-29.

นิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการก็ตาม จึงต้องเคารพและปฏิบัติตามหลักรัฐธรรมนูญที่ว่าจะกระทำการใดๆ ที่ขัดหรือแย้งต่อหลักรัฐธรรมนูญที่ว่านี้ไม่ได้

กล่าวโดยสรุป หลักความได้สัดส่วนบังคับให้ฝ่ายปกครองออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจสำเร็จลุล่วงไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องก่อความเสียหายแก่เอกชนน้อยที่สุด และห้ามมิให้ฝ่ายปกครองออกมาตรการใดๆ ซึ่งหากได้ลงมือดำเนินการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมาก ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะตกแก่เอกชน หรือแก่สังคมโดยรวม

หลักความเสมอภาคเป็นหลักกฎหมายที่รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยแทบทุก รัฐบัญญัติรับรองไว้อย่างชัดเจนตามรัฐธรรมนูญตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญหลักนี้เนื่องด้วยหน้าที่ของรัฐซึ่งรวมทั้งฝ่ายปกครองด้วยจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน

การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ดี การปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ดี ย่อมเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค จะเห็นได้ว่า หลักความเสมอภาคไม่ได้บังคับให้องค์กรต่างๆ ของรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนอย่างเดียวกัน ตรงกันข้ามกลับบังคับให้ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคนเฉพาะต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญเท่านั้น ที่องค์กรต่างๆ ของรัฐจะต้องปฏิบัติต่อเขาเหล่านั้นอย่างเดียวกัน

2.2.2.3 แนวคิดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ

ในอดีตเป็นเวลานานหลายศตวรรษที่มนุษย์พยายามหาคำตอบที่ว่ามนุษย์ทุกคนควรมีสิทธิประเภทหนึ่งอันเป็นสิทธิประจำตัว ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และไม่อาจถูกทำลายลงได้ โดยอำนาจใด ๆ ขณะเดียวกันก็ได้มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเช่นว่านั้นตลอดมาระหว่างผู้ได้ปกครองและผู้มีอำนาจปกครอง ดังนั้น จึงเกิดแนวความคิดในเรื่องของ “กฎหมายธรรมชาติ (Natural law) และสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights)” ซึ่งความมุ่งหมายที่แท้จริงที่ได้มีการเสนอความคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติขึ้นมา ก็เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ เนื่องจาก ผู้ใช้อำนาจปกครอง และผู้อยู่ใต้ปกครองมักมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ เนื่องจาก ผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐพยายามดิ้นรนที่จะมีสิทธิเสรีภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะมีได้ แต่ในขณะเดียวกันผู้มีอำนาจปกครองรัฐก็มีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจอย่างเต็มที่เสมอ

แนวความคิดกฎหมายธรรมชาติเชื่อว่า สิทธิทั้งหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติพร้อมๆ กับมนุษย์ และถือว่าความยุติธรรมมาก่อนตัวบทกฎหมาย นับแต่สมัยโบราณมาแล้วก็ได้เกิดมีความคิด

ว่ากฎหมายตามธรรมชาติมีอยู่จริง แม้มิได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ก็เป็นกฎหมายที่สูงส่ง ควรแก่การเคารพยิ่งไปกว่ากฎหมายที่ตราขึ้น โดยผู้ปกครองประเทศสิทธิทั้งหลายแห่งมนุษยชาติ เกิดมีขึ้นตามกฎหมายธรรมชาติ ส่วนกฎหมายที่ตราขึ้นในภายหลังนั้นเป็นเพียงการยอมรับหรือ รับรองสิทธิที่ได้มีอยู่แล้วว่า มีอยู่จริง และรัฐบังคับคุ้มครองให้เท่านั้น ไม่ได้เป็นผู้ก่อตั้งหรือ ประกาศสิทธิให้มนุษย์แต่อย่างใด เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกายสิทธิในทรัพย์สิน และความเสมอภาคซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และใครผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ ซึ่งต่อมามีการ ขยายความหมายครอบคลุมไปถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองป้องกันไม่ให้อำนาจรัฐโดย อำนาจ สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดในเคหสถาน สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ สิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิเสรีภาพในความคิดเห็น และสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ

ต่อมา แนวความคิดในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าว ได้มีการอธิบายขยายความจน กลายเป็นสิทธิในการจำกัดอำนาจรัฐ โดยให้เหตุผลว่าประชาชน มีอาณาเขตหนึ่งที่ห้ามมิให้ผู้ใช้ อำนาจปกครองรัฐล่วงล้ำเข้าไปใช้อำนาจรัฐได้ เมื่อผู้ใช้อำนาจอปกครองรัฐมีพันธกรณีที่จะต้องค ำเว้นไม่ใช้อำนาจรัฐ จึงเท่ากับประชาชนของรัฐมีสิทธิในการจำกัดอำนาจรัฐนั่นเอง และนอกจากจะ เป็นการจำกัดอำนาจรัฐไม่ให้ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้วสิทธิเสรีภาพของแต่ละ บุคคลก็จะต้องไม่ถูกล่วงละเมิดจากการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย นั่นก็หมายความว่า การใช้ สิทธิเสรีภาพของแต่ละบุคคลจะต้องใช้ภายในพริมณฑลเขตแดนของสิทธิเสรีภาพแห่งตน และต้อง ไม่ล่วงเข้าไปในพริมณฑลเขตแดนของสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับเรื่องของ “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” จึงจำเป็นที่ จะต้องกล่าวถึงความหมายของคำทั้งสองคำนี้ก่อน เนื่องจากคำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” โดยทั่วไป มักจะใช้รวมไปด้วยกันว่า “สิทธิและเสรีภาพ” แต่ความจริงแล้วคำสองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

คำว่า “สิทธิ” (Rights) โดยทั่วไปแล้วหมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลใน อันที่จะกระทำการใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนหรือบุคคลอื่น¹⁸ หรือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้¹⁹ หรือประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งทั้งที่เป็นรูปธรรม

¹⁸ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), น. 16.

¹⁹ หยุต แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), น. 187-188.

จับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม ถ้ากฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญคุ้มครองและรับรองสิทธิใด ก็จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเคารพสิทธินั้นๆ รวมถึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่ประชาชนที่จะต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกันด้วย²⁰

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” (Liberty) นั้น หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น²¹ หรืออำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคล หรือความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อรัฐธรรมนูญคุ้มครองเสรีภาพใด ก็จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องไม่ละเมิดเสรีภาพนั้น ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการนี้เป็นประโยชน์ชนิดหนึ่ง ดังนั้น เสรีภาพจึงเป็นสิทธิประเภทหนึ่ง เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สิทธิ” โดยไม่เจาะจง จึงหมายความรวมถึง “เสรีภาพ” ด้วย

ความแตกต่างระหว่างคำว่า “สิทธิและเสรีภาพ” จึงอยู่ที่ว่า สิทธิเป็นอำนาจของบุคคลที่มีอยู่เพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นหรือองค์กรของรัฐกระทำการหรือละเว้นการกระทำอันใดอันหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิทธินั้น ก่อให้เกิดหน้าที่แก่องค์กรของรัฐหรือบุคคลอื่นในการที่จะต้องกระทำการ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ทรงสิทธิตนเอง แต่เสรีภาพนั้น คือ อำนาจของบุคคลที่มีอยู่เหนือตนในการที่จะกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่งด้วยอำเภอใจตน ผู้หนึ่งผู้ใดหาอาจเข้ามามีอิทธิพลโน้มน้าวหรือบังคับบัญชาให้บุคคลกระทำการเยี่ยงนั้นไม่ และแม้ว่าการมีเสรีภาพจะมีผลให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นหรือองค์กรของรัฐก็ตาม แต่ก็เป็นที่ที่จะต้องละเว้นจากการกระทำใดๆที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพของผู้ทรงเสรีภาพเท่านั้น หากได้มีอำนาจตามกฎหมายในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือองค์กรของรัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการใช้เสรีภาพของตน หรือเอื้ออำนวยให้ตนใช้เสรีภาพได้สะดวกขึ้นไม่

2.2.3 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการบังคับคดียกฟ้องของประเทศไทย

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทยนั้น ศาลยุติธรรมจะเป็นองค์กรศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีทุกประเภท รวมทั้งคดีปกครองด้วย ซึ่งในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองของศาลยุติธรรมนั้น ศาลจะเป็นผู้ที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของ

²⁰ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่อง สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2543), น. 7-8.

²¹ วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, เพิ่งอ้าง, น. 17.

ฝ่ายปกครอง และนอกจากการฟ้องคดีปกครองต่อศาลยุติธรรมแล้ว บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายยังสามารถเลือกที่จะร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อีกทางหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 ในการพิจารณาคดีทุกประเภทของศาลยุติธรรมนั้น จะไม่มีการแบ่งแยกประเภทคดีปกครองออกจากคดีทั่วไป และกฎหมายได้กำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดี การพิจารณาคดี รวมถึงการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

การบังคับคดีปกครองในกรณีที่นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยศาลยุติธรรมนั้น การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล²² เป็นวิธีดำเนินการเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ผู้แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งคือ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเพื่อให้มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งนี้ เพื่อให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นผลให้ผู้ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับสิทธิอันเกิดแต่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีอำนาจที่จะขอให้มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ภายในภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามมาตรา 271²³ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการบังคับคดีตามมาตรา 271 นั้น เป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีสบัญญัติ มิใช่เรื่องอายุความแต่อย่างใด

2.2.4 คดีปกครองและการบังคับคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

2.2.4.1 ประเภทของคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองจำแนกออกเป็น 6 ประเภท ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่อง ดังต่อไปนี้

²² พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร, 2539), น. 62.

²³ มาตรา 271 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมด หรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด เนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบหรือขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง
เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คำพิพากษาศาลปกครองจะผูกพันคู่กรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษาจนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับ หรือคดีเสีย ในกรณีที่เป็นคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นให้รอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

2.2.4.2 คำบังคับและการบังคับคดีปกครอง

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้วตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 72 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดคำบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วนในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1)

(2) สั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

(3) สั่งให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สินหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ โดยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขอื่นๆ ไว้ด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีการฟ้องเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการฟ้องเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(4) สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีการฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงความเป็นอยู่ของสิทธิหรือหน้าที่นั้น

(5) สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ในการมีคำบังคับตามวรรคหนึ่ง (1) ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดว่าจะให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลัง หรือมีผลไปในอนาคตถึงขณะใดขณะหนึ่งได้ หรือจะกำหนดให้มีเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ ทั้งนี้ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี

ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนกฎ ให้มีการประกาศผลแห่งคำพิพากษาดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา และให้การประกาศดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนกฎนั้น

สรุปคำบังคับของศาลปกครอง ได้ดังนี้ คำบังคับที่สั่งให้เพิกถอนกฎ หรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำบังคับที่สั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด คำบังคับที่สั่งสั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ คำบังคับที่สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องและสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และบทบัญญัติว่าด้วยคำชำนธรรมนิยมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และคำชำนธรรมนิยมเจ้าพนักงานบังคับคดีท้ายประมวลกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 75/1 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 แล้วเห็นว่า มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เฉพาะการบังคับคดีกับเอกชนเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงต้องนำมาใช้กับกรณีบังคับคดีกับฝ่ายปกครองด้วย

2.2.4.3 หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีปกครอง

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 77 (3) ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของสำนักงานศาลปกครอง คือ การดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับคดีปกครองของศาลปกครอง จึงได้แก่ สำนักงานศาลปกครอง ซึ่งสำนักงานศาลปกครองได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่บังคับคดีปกครอง คือ สำนักบังคับคดีปกครอง และหน่วยบังคับคดีปกครองในสำนักงานศาลปกครองในภูมิภาค โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีปกครองตามคำสั่ง คำบังคับ และหมายบังคับคดีของศาลปกครอง

2.2.4.4 วิธีการบังคับคดีปกครอง

เมื่อศาลมีพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 70 วรรคสอง) บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นการพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ให้รอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์ หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการอุทธรณ์และเป็นคดีที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด คู่กรณีฝ่ายชนะคดีอาจยื่นคำขอต่อศาลปกครองชั้นต้น หรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี โดยชี้แจงเหตุผลอันสมควรที่ขอให้มีการปฏิบัติตามคำบังคับ และให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาคำขอและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จึงเห็นได้ว่า เมื่อศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จะยังไม่มีกรปฏิบัติตามคำบังคับจนกว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์ และจะมีการบังคับคดีเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

1) การบังคับคดีปกครองในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ชำระเงิน

(1) การบังคับคดีกับเอกชน

วิธีการบังคับคดีปกครองในกรณีที่ศาลสั่งให้เอกชนชำระเงินนั้น เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาและคำบังคับดังกล่าวแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องบังคับคดีภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการดังนี้

(1.1) ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

(1.2) แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว

(1.3) แลลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระหนี้หรือทรัพย์สิน มีอำนาจยึดหรืออายัดและยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและดำเนินการบังคับต่างๆ ไป ตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี เช่น เรียกให้ส่งโฉนดที่ดิน และรักษาไว้โดยปลอดภัยซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารทั้งปวงที่ยึดมาหรือที่ได้ชำระหรือส่งมอบให้เจ้าพนักงาน เป็นต้น มีอำนาจเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะกันสถานที่ใดๆ อันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ และมีอำนาจร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจในกรณีมีผู้ขัดขวางเพื่ดำเนินการบังคับคดีให้เสร็จเรียบร้อย

(2) การบังคับคดีกับหน่วยงานทางปกครอง

การกำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้กับการบังคับคดีปกครองนั้น อาจมีปัญหาได้ เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีเอกสิทธิ์หรือได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายบางประการ เช่น ทรัพย์สินบางประเภทไม่อยู่ในข่ายบังคับคดีวิธีการบังคับคดี ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในกรณีที่ศาลสั่งให้ชำระเงินจะใช้วิธีการยึดทรัพย์สิน และการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกขายทอดตลาดและนำเงินที่ได้มาชำระให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวิธีการดังกล่าวนี้ไม่สามารถนำมาใช้กับหน่วยงานทางปกครองที่เป็นราชการส่วนกลางราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่นรวมทั้งรัฐวิสาหกิจได้เลยเพราะทรัพย์สินของหน่วยงานดังกล่าวถือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ดังนั้น แม้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 จะบัญญัติให้นำวิธีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครองก็ตาม แต่ก็ไม่นำวิธีการบังคับคดีโดยการยึดและอายัดทรัพย์สินมาใช้บังคับกับหน่วยงานทางปกครองได้

อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่สามารถบังคับคดีกับทรัพย์สินของฝ่ายปกครองได้ก็ตามแต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมามักจะไม่มีปัญหาว่า ฝ่ายปกครองปฏิเสธไม่ยอมชำระหนี้แต่ปัญหาที่พบคือความล่าช้าในการชำระหนี้เงินเพราะต้องเสียเวลาในการเบิกจ่ายและการตั้งงบประมาณรายจ่ายแต่ศาลปกครองก็ได้แก้ปัญหาในเรื่องความล่าช้านี้โดยการพิพากษาให้คิดดอกเบี้ยจากยอดเงินที่ฝ่ายปกครองต้องชำระตามคำพิพากษาจนกว่าจะชำระเสร็จ

2) การบังคับคดีปกครองในกรณีศาลมีคำพิพากษาให้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ

(1) การบังคับคดีกับเอกชน

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง ให้

นำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และบทบัญญัติว่าด้วยค่าฤชาธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีท้ายประมวลกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในกรณีที่ศาลสั่งให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการนั้นมี 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ขอให้ศาลสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้กรณีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทำนิติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดถ้าศาลพิพากษาให้จำเลยไปทำนิติกรรมตามที่โจทก์ขอแต่จำเลยไม่ไปทำถ้าไม่มีวิธีการที่จะบังคับจำเลยได้แล้วคำพิพากษาของศาลก็จะไม่บรรลุผล กฎหมายจึงกำหนดวิธีการไว้โดยให้ศาลสั่งให้ถือเอาคำพิพากษานั้นแทนการแสดงเจตนาดังที่ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 213 วรรคสอง ตอนท้าย บัญญัติว่า “ถ้าวัตถุแห่งนี้เป็นการให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ไซ้ศาลจะสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้”

ประการที่ 2 ขอให้ศาลสั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการ โดยให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 276 วรรคสาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 213 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นการให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้”

ประการที่ 3 ในกรณีที่สภาพแห่งการบังคับคดีไม่เปิดช่องให้บังคับกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่ไม่ปฏิบัติตามคำบังคับจนพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำบังคับและไม่ใช้กรณีที่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดีและไม่ใช้กรณีที่ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 213 เช่น กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารออกจากอสังหาริมทรัพย์แต่ลูกหนี้และบริวารไม่ยอมออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาชอบที่จะร้องขอต่อศาลขอให้จับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 297 ได้

(2) การบังคับคดีกับหน่วยงานทางปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 บัญญัติให้นำวิธีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครอง ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการอาจนนำมาใช้ได้กับการบังคับคดีกับหน่วยงานทางปกครองเพียงวิธีเดียว คือ วิธีการให้ศาลสั่งให้

บุคคลภายนอกเป็นผู้กระทำการแทนฝ่ายปกครอง โดยให้ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา เป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย วิธีการบังคับคดีโดยวิธีนี้อาจนำมาใช้บังคับกับคดีปกครองได้ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำสั่งบังคับให้ฝ่ายปกครองกระทำการที่โดยสภาพของการกระทำไม่ใช่การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแต่เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นปฏิบัติการทั่วไปทางปกครอง เช่น ศาลสั่งให้ฝ่ายปกครองรื้อถอนสะพานลอยที่ก่อสร้างปิดบังหน้าบ้านผู้ฟ้องคดี ถ้าฝ่ายปกครองไม่ยอมปฏิบัติตามผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้ฝ่ายปกครองกระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ แต่หากเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะศาลจะสั่งให้บุคคลอื่นกระทำการแทนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่ได้ เช่น ศาลสั่งนายทะเบียนพิจารณาปรับจดทะเบียนสมรสให้โจทก์ (คู่ความในคดีแพ่ง) หรือสั่งให้เจ้าพนักงานที่ดินรับจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมในสังหาริมทรัพย์ให้แก่โจทก์ (คู่ความในคดีแพ่ง) เป็นต้น

2.3 ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการขายทอดตลาด

2.3.1 ความหมายของการขายทอดตลาด²⁴

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน²⁵ “ขายทอดตลาด” หมายถึง ขายทอดตลาด โดยเปิดเผยแก่มหาชน ด้วยวิธีให้โอกาสแก่ผู้ซื้อประมูลราคา ผู้ใดให้ราคาสูงก็มีสิทธิซื้อทรัพย์สินอันนั้นได้

การขายทอดตลาด เป็นวิธีการขายทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งมีมาตั้งแต่ก่อนคริสตกาล โดยมีหลักฐานตามกฎหมายโรมันว่าด้วยการขายทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำเงินมาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ซึ่งความหมายของการขายทอดตลาดสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้²⁶

Oxford Companion to Law อธิบายว่า การขายทอดเป็นวิธีการขายวิธีหนึ่ง ที่ให้บุคคลเข้าสู่ราคาเพื่อซื้อทรัพย์สิน ตามปกติจะต้องขายทอดตลาดในที่สาธารณะหลังจากที่ได้มีการโฆษณาประกาศขายทอดตลาด โดยผู้ทอดตลาดซึ่งได้รับอนุญาต การแสดงเจตนาในการขายทรัพย์สินให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดจะกระทำโดยการเคาะไม้ แต่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดอาจถูกเพิกถอนได้ก่อนที่จะมีการแสดงเจตนาขายด้วยการเคาะไม้ การขายโดยการขายทอดตลาดอาจแจ้งให้ทราบถึงราคาขั้นต่ำ

²⁴ ชลธิชา ศรีวิวัฒน์, *แพ่งอ่าว*, น. 5-6.

²⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2556)

²⁶ วิกรม เมลาณนท์, “ทอดตลาด,” *สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน* เล่ม 13, ประจวบศิริจันทร์ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, น. 8453-8460 (2516-17).

(Reserve Price) รวมทั้งราคาที่เสนออาจเพิกถอน ได้ก่อนที่ผู้ทอดตลาดจะแสดงเจตนาด้วยการเคาะไม้ซึ่งการขายทอดตลาดในบางประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการกำหนดว่าค่าเสนอราคาสูงสุดจะต้องเสนอก่อนที่เทียนไขซึ่งจุดไว้ 3 เล่ม ตั้งแต่เริ่มต้นทำการขายทอดตลาดจนกว่าเทียนที่จุดนั้นจะดับลง กล่าวคือ ผู้ที่ให้ราคาสูงสุดก่อนที่เทียนจะดับลงเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินได้

นักวิชาการ ชื่อ David Maxwell Walker (1980) ได้อธิบายความหมายของการขายทอดตลาดไว้ว่า การขายทอดตลาดเป็นวิธีการขายวิธีหนึ่งซึ่งให้บุคคลเข้าสู่ราคาเพื่อซื้อทรัพย์สินนั้น โดยการเสนอราคาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยตามปกติจะต้องขายทอดตลาดในที่สาธารณะ ซึ่งหลังจากที่มีการโฆษณาประกาศขายทอดตลาด โดยผู้ทอดตลาดที่ได้รับอนุญาต การแสดงเจตนาขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดโดยการเคาะไม้ ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดอาจถูกเพิกถอนได้ก่อนที่จะมีการแสดงเจตนาขายด้วยการเคาะไม้ การขายโดยการทอดตลาดอาจแจ้งให้ทราบถึงราคาขั้นต่ำ (Reserve Price) โดยราคาที่เสนออาจถูกเพิกถอนได้ก่อนที่ผู้ทอดตลาดจะแสดงเจตนาตกลงด้วยการเคาะไม้

เมื่อศึกษาจากการให้ความหมายข้างต้นแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นการดำเนินการขายเพื่อให้ได้ราคาสูงสุด ดังนั้น ราคาของทรัพย์สินที่ขายจึงต้องเป็นราคาที่สูงที่สุดและให้ประโยชน์แก่ผู้ขายมากที่สุด ซึ่งการขายทอดตลาดจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนให้มีโอกาสได้เสนอราคา สำหรับผู้ที่ได้เสนอราคาสูงสุดจะเป็นผู้ซึ่งได้ทรัพย์สินนั้นไป และในการสู้ราคานั้นจะสิ้นสุดลง เมื่อผู้ทอดตลาดได้แสดงเจตนาตกลงขายกับผู้ที่เสนอราคาสูงสุดด้วยวิธีการเคาะไม้ หรือด้วยวิธีอื่นใด ตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด

2.3.2 ประวัติความเป็นมาของการขายทอดตลาด

แต่เดิมการขายทอดตลาดในกฎหมายไทย เรียกว่า “การขายเลหลัง”²⁷ ซึ่งเป็นการซื้อขายชนิดหนึ่ง ที่แตกต่างจากการซื้อขายธรรมดา โดยการขายทอดตลาดเป็นการขายโดยเปิดเผยและเปิดโอกาสให้คนทั่วไปเข้าสู่ราคากัน ซึ่งผู้ที่เสนอราคาสูงสุดจะเป็นผู้ที่ซื้อทรัพย์สินได้ ในที่นี้จะเรียกผู้ที่เข้าเสนอราคาซื้อทรัพย์สินว่า “ผู้เข้าสู่ราคา” และจะเรียกผู้ที่ดำเนินการขายทอดตลาดว่า “ผู้ทอดตลาด” โดยวิธีการในการแสดงเจตนาตกลงในการขายทอดตลาดจะกระทำด้วยการเคาะไม้ หรือด้วยวิธีการ

²⁷ อัมพร จันทรวจิตร, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
คำประกัน จำนอง จำนำ ตัวแทนนายหน้า ประกันภัย รับขน และเก็บของในคลังสินค้า, (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517), น. 90.

อื่นตามจารีตประเพณี²⁸ ในการขายทอดตลาดนั้นจะมีการกำหนดราคาขั้นต่ำไว้เพื่อป้องกันไม่ให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาที่ต่ำเกินสมควร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีได้ อย่างไรก็ตาม การยึดทรัพย์และการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องคำนึงถึงสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลด้วย เนื่องจากสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่รัฐให้ความคุ้มครองและต้องคำนึงถึงความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาของศาล

การขายทอดตลาดนั้นเริ่มขึ้น ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีชาวต่างชาติเข้ามาทำการค้าขายในประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการขายทอดตลาดในสมัยนั้น ต่อมา ประมาณปี พ.ศ. 2439 ประเทศไทยมีการขายทอดตลาดเป็นขั้นตอนของการบังคับคดีตามคำพิพากษา โดยมีพระราชบัญญัติกระบวนพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสินทร์ ศก 115 หมวดที่ 16 ว่าด้วยการบังคับเร่งให้สำเร็จตามคำพิพากษา มาตรา 96 ถึงมาตรา 107 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา²⁹

ในปัจจุบันในประเทศไทยได้มีการแบ่งการขายทอดตลาดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) การขายทอดตลาดโดยเอกชน

(2) การขายทอดตลาดโดยหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายไว้โดยเฉพาะเช่น

กรมสรรพากร กรมศุลกากร เป็นต้น

(3) การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี

2.3.3 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการขายทอดตลาด

2.3.3.1 หลักการขายทอดตลาด

การขายทอดตลาดนั้นเป็นวิธีหนึ่งของการซื้อขาย มีความแตกต่างจากสัญญาซื้อขายธรรมดา เนื่องจากในการขายทอดตลาดนั้นผู้ขายจะกำหนดราคาขั้นต่ำในการเริ่มต้นที่จะขายไว้และผู้ที่ประสงค์จะซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดจะต้องเสนอราคาให้สูงขึ้นเพื่อแข่งขันกับผู้เข้าสู่อำนาจด้วยกัน และในการซื้อขายธรรมดาคจะเป็นการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายที่เป็นคู่สัญญา แต่การขายทอดตลาดจะประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ ในการประมูลซื้อทรัพย์สินจากการขาย

²⁸ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ชมรมนิติศาสตร์ คู่มือปฏิบัติการทำสัญญาซื้อขาย, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2532), น. 13.

²⁹ วันดี เอื้อสกุลพิพัฒน์, “การขายทอดตลาด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 8.

ทอดตลาด ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดจะเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินที่ได้ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด³⁰ ในการขายทอดตลาดจะมีผู้ที่ดำเนินการขายทอดตลาด มีชื่อเรียกว่า “ผู้ทอดตลาด” (Auctioneer) เป็นผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการขายทอดตลาดโดยนำเอาทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นออกเสนอขายต่อประชาชนทั่วไปโดยเปิดเผย อาจเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ขายทรัพย์สิน หรือเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย³¹ สำหรับผู้ทอดตลาดที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายเป็นเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล เช่น เจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือเจ้าพนักงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายไว้โดยเฉพาะในการขายทอดตลาด การซื้อขายจะบริบูรณ์เมื่อผู้ทอดตลาดได้แสดงเจตนายอมรับการขายโดยวิธีการเคาะไม้ขาย หรือโดยวิธีอื่น ตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดนั้น

2.3.3.2 หลักสุจริต

หลักสุจริต (The principle of Good Faith) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law system) เพื่อลดความเคร่งครัดของกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นรากฐานของระบบกฎหมายแพ่ง ทำให้การใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ จึงเป็นลักษณะของกฎหมายที่พิจารณาถึงเจตนารมณ์เป็นตัวสำคัญไม่ได้ยึดติดถึงตัวอักษรมากเกินไป³²

“หลักสุจริต” เป็นหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ความว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดีในการชำระหนี้ก็ดีบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” และยังปรากฏในระบบกฎหมายต่างๆ ทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 242 ที่กำหนดให้ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามชำระหนี้โดยสุจริต และประมวลกฎหมายแพ่งสวิส มาตรา 2 วรรคแรก ซึ่งวางหลักว่า บุคคลทุกคนต้องใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและในมาตรา 2 วรรคสอง ยังได้กำหนดต่อไปว่า การใช้สิทธิไปในทางที่มีขอบยอมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย³³

³⁰ พระยาวิฑูรธรรมพิเนต, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (พระนคร : สำนักพิมพ์สยามบรรณกิจ, ม.ป.ป.), น. 223.

³¹ เดือน จิตรกร, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่าทรัพย์สินเช่าซื้อ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510), น. 91.

³² สุจิต ปัญญาฤกษ์, “การใช้สิทธิโดยสุจริต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 211-212.

³³ กิตติศักดิ์ ปรกติ, หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้บริษัท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554), น. 15-16.

การที่กฎหมายวางหลักสุจริตไว้ในฐานะเป็นหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายเพื่อมุ่งจะให้เป็นหลักพื้นฐานของระบบกฎหมาย โดยกำหนดหน้าที่แก่บุคคลทุกคนที่จะใช้สิทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ต้องกระทำไปภายใต้มาตรฐานทางคุณค่าเดียวกัน คือ ด้วยความสุจริต อันเป็นมาตรฐานทางคุณค่าทางสังคมตามเกณฑ์ที่ยอมรับกันว่าสอดคล้องกับความคาดหมายโดยชอบของบุคคลที่รู้ผิดชอบชั่วดี และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราหรือตามมาตรฐานวิญญูชน

หลักสุจริตนี้เป็นหลักแห่งความชอบธรรม ดังที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า “Good Faith” หมายถึง หลักแห่งมาตรฐานความซื่อสัตย์หรือความเชื่อมั่นศรัทธา อันบุคคลพึงมีแก่กันโดยชอบ จึงถือได้ว่าเป็นหลักที่ผดุงความยุติธรรม (Jus Aequum) และในขณะเดียวกันก็เป็นบทบังคับในฐานะที่เป็นสาระสำคัญหรือเป็นแกนของระบบกฎหมายซึ่งคู่กรณีไม่อาจตกลงยกเว้นได้ในฐานะที่เป็นบทกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน กล่าวได้ว่า หลักสุจริตเป็นหลักที่กว้างที่สุดที่สามารถครอบคลุมข้อเท็จจริงได้มากมาย³⁴ ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ความว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ดังนั้น หลักในเรื่อง “สุจริต” จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับการดำเนินการในชั้นบังคับคดีเพื่อผดุงความยุติธรรมแก่คู่กรณี

2.3.3.3 หลักผู้รับโอน ไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน หมายความว่า การซื้อกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินจากผู้ซึ่งไม่ได้มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินนั้นทำไม่ได้ และหากมีผู้ซื้อไปก็ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันนั้นเช่นกัน กฎเกณฑ์นี้ทำให้ผู้ที่ซื้อไม่สามารถทราบได้ว่า ผู้ที่จะขายมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นโดยสุจริตหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติหลักนี้ไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่ถือได้ว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไป และได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้เพื่อคุ้มครองบุคคลในบางกรณี แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้บัญญัติถึงอำนาจของเจ้าของกรรมสิทธิ์ไว้ ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์มีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินของตนย่อมหมายความถึงการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไม่ว่าด้วยประการใดๆ³⁵ ในกรณีที่ผู้จำหน่ายไม่มีสิทธิขายทรัพย์สิน ผู้ซื้อจะยกสัญญาซื้อขายมาไต่ถามต่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงไม่ได้ เพราะผู้ซื้อจะได้สิทธิอย่างดีก็เพียงเท่าที่ผู้ขายมีอยู่

³⁴ ศนันกรณ (เจ้าปี) โสคติพันธ์, คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554), น. 430.

³⁵ วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2545), น. 29.

เท่านั้น แม้ผู้ซื้อจะซื้อโดยสุจริตและไม่ทราบถึงความบกพร่องของผู้ขายก็ตาม ไม่ทำให้ผู้ซื้อได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและจะหยิบยกเอาข้อสุจริตและค่าตอบแทนในการใช้ราคาของตนมาต่อสู้กับบุคคลผู้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินแท้จริงไม่ได้ แต่หากจะปล่อยให้ผู้รับโอนต้องเสียสิทธิไปโดยไม่ใช้ความผิดของผู้รับโอนก็ไม่สมควรและอาจกระทบกระเทือนถึงเศรษฐกิจของรัฐ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายยุติธรรม หรือผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกฎหมายจึงต้องให้ความคุ้มครองระหว่างเจ้าของผู้มามีกรรมสิทธิ์กับผู้ซึ่งซื้อทรัพย์สินที่รับโอนไว้บางกรณีไม่ให้เสียไป ซึ่งรวมถึงการรับโอนทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล³⁶ แม้ว่าในที่สุดจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีได้เป็นของจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น เมื่อกฎหมายให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล จึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลมากยิ่งขึ้น

2.3.4 วิธีการขายทอดตลาด³⁷

1) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว ในวันที่ดำเนินการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดจะปักธงแสดงสัญลักษณ์ในการขายทอดตลาดเพื่อเป็นการเปิดเผยให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบว่ามีการขายทอดตลาด ณ สถานที่ที่แสดงธงสัญลักษณ์

2) ก่อนการเริ่มต้นขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอธิบายวิธีการขายเงื่อนไข และข้อกำหนดของการขายทอดตลาดโดยสังเขป และจะทำการขายเรียงตามลำดับที่กำหนดไว้ในประกาศขายทอดตลาด

3) ในแต่ละคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอ่านรายละเอียดของประกาศขายทอดตลาด และสอบถามว่า มีผู้มีส่วนได้เสีย เช่น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษารายใดมาดูแลการขายทอดตลาด และประกาศราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ซึ่งราคานี้จะเป็นราคาสมควรขายในการขายครั้งนั้นๆ ด้วย

4) การเพิ่มราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะประกาศให้ทราบว่าทรัพย์สินแต่ละรายการจะกำหนดให้มีการเพิ่มราคาครั้งละเท่าใด และต้องใช้เงินจบการขายในรายการนั้นๆ แต่หากผู้เข้าสู้ราคาประสงค์จะเพิ่มราคาสูงกว่าอัตราที่กำหนดไว้ก็สามารถทำได้

³⁶ ประมุข สุวรรณศรี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2511), น. 208.

³⁷ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม, คู่มือผู้ซื้อทรัพย์สินขายทอดตลาด, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2555), น. 6-9.

5) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีอ่านประกาศขายทอดตลาดในทรัพย์สินรายการใดแล้วเสร็จ หากผู้เข้าสู่วราคารต้องการซื้อทรัพย์สินรายการนั้น สามารถยกป้ายเพื่อเสนอซื้อในราคาเริ่มต้น หากมีผู้สนใจประมูลซื้อหลายรายในรายการนั้น ก็สามารถยกป้ายแข่งขันเพิ่มราคาตามอัตรของการเพิ่มราคาตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด หรือจะเพิ่มราคาสูงกว่าอัตราที่กำหนดไว้ก็สามารถทำได้

6) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการขายทอดตลาดจนได้ราคาสูงสุดแล้วจะสอบถามผู้มีส่วนได้เสียที่มาดูแลการขายทอดตลาดว่าจะคัดค้านราคาดังกล่าวหรือไม่ หากไม่มีผู้คัดค้านเจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายราคา และนับหนึ่ง 3 ครั้ง นับสองอีก 3 ครั้ง และหากไม่มีผู้ให้ราคาสูงกว่านั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายราคาสูงสุดนับสาม พร้อมเคาะไม้ขายให้ผู้เสนอราคาสูงสุดดังกล่าว หากมีผู้คัดค้านราคาที่เสนอสูงสุดและได้กำหนดราคาที่คัดค้านเจ้าพนักงานบังคับคดีจะสอบถามว่าจะมีผู้ใดเสนอราคาตามที่ได้คัดค้านหรือไม่ หากมีผู้เสนอราคาเท่ากับราคาที่ได้มีการคัดค้านไว้ ก็จะทำการขายทอดตลาดต่อไปจนกว่าจะได้ราคาสูงสุดและขายราคานับสามพร้อมเคาะไม้ ให้ผู้เสนอราคาสูงสุด หากไม่มี ผู้ใดเสนอราคาเท่าที่ผู้คัดค้านเสนอไว้ หรือผู้คัดค้านไม่ได้กำหนดราคาที่คัดค้าน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเลื่อนการขายทอดตลาดออกไป โดยให้ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าวเป็นระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่เสนอราคานั้น โดยผู้เสนอราคาสูงสุดต้องทำสัญญาผูกพันราคาไว้กับเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยให้ถือว่าหลักประกันตามเงื่อนไขการเข้าสู่วราคารเป็นเงินมัดจำในการผูกพัน และผู้เสนอราคาสูงสุดต้องมาในการขายทอดตลาดในนัดต่อไป

ในการขายทอดตลาดในนัดต่อมา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเริ่มตั้งราคาขายทอดตลาดในราคาที่มีผู้ผูกพันราคาไว้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน หากไม่มีผู้เสนอราคาสูงกว่าราคาที่ผูกพันไว้ หรือไม่มีผู้ใดเสนอราคาเลยราคาผูกพันดังกล่าวจะเป็นราคาสูงสุด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายราคานับสามพร้อมเคาะไม้ขายให้แก่ผู้ผูกพันราคาดังกล่าว และให้ถือว่าเงินมัดจำในการผูกพันเป็นเงินมัดจำในการขายทอดตลาดในครั้งนี้ด้วย แต่หากมีผู้เสนอราคาสูงกว่าราคาที่ผูกพันครั้งก่อน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการขายทอดตลาดต่อไปจนกว่าจะได้ราคาสูงสุด และจะนับหนึ่ง 3 ครั้ง นับสองอีก 3 ครั้ง และนับสามพร้อมเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดนั้น และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะคืนเงินมัดจำให้แก่ผู้ผูกพันราคาดังกล่าว สำหรับผู้ซื้อทรัพย์สินได้ต้องทำสัญญาซื้อขายกับเจ้าพนักงานบังคับคดี พร้อมทั้งชำระเงินตามราคาที่ประมูลซื้อให้ครบถ้วนต่อไป

บทที่ 3

การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ และประเทศไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดี โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของความเข้าใจในรายละเอียดปลีกย่อยที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อทำให้การบังคับคดีปกครองโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลปกครอง โดยถูกต้อง และรวดเร็วที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ

3.1.1 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส³⁸

การบังคับคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส³⁹ จะดำเนินการ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเอกชนผู้ประกอบวิชาชีพอิสระและมีอีกหนึ่งสถานะ คือ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย

1) ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ในการดำเนินกระบวนการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะมีเจ้าหน้าที่ 2 ตำแหน่ง ได้แก่

(1) เจ้าพนักงานขายทอดตลาดทรัพย์สิน (Commissaire priseur) ซึ่งเข้ามาโดยการสอบคัดเลือก และการฝึกอบรมเป็นระยะเวลาสองปี และจะมีรูปแบบการสอบคัดเลือก และการฝึกอบรม

³⁸ ไพบูลย์ เมฆมานะ, “ปัญหาการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548), น. 71-72.

³⁹ ธนกร วรปรัชญากุล, เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2547), น. 5.

ใกล้เคียงกับเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมเป็นเจ้าพนักงานขายทอดตลาดทรัพย์ จะต้องเข้ารับการศึกษาทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

(2) โนแตร์ (Notaire) มีหน้าที่ในการทำเอกสารและสัญญาทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน รวมทั้งให้คำปรึกษาในการจัดทำเอกสารและสัญญาดังกล่าวด้วย โดยเอกสารต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้นโดยโนแตร์นั้นจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายฝรั่งเศสว่าเป็นเอกสารที่มีความถูกต้องแท้จริงตามที่กฎหมายกำหนด

2) หลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดี โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

2.1) การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์⁴⁰

(1) ในการขายทอดตลาดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส หากทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาดเป็นอสังหาริมทรัพย์ ผู้ที่จะเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์จะต้องมีตัวแทนซึ่งเป็นทนายความดำเนินการเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์นั้น เนื่องจากระบบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีความเข้ามาช่วยเหลือเพื่อเป็นหลักประกันว่า กรณีที่มีผู้ชนะในเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์แล้ว จะต้องมีการชำระราคาในการซื้อทรัพย์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งมีหลักเกณฑ์แตกต่างจากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์

หากผู้ที่จะเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์รายใด ไม่มีทนายความเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์แทนตนเองแล้ว จะมีผลทำให้มิได้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ที่ตนเป็นผู้ชนะในการเข้าสู่อำนาจนั้น โดยผลของกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นโมฆะ เนื่องจากเหตุผลในทางกฎหมายที่ต้องการให้ทนายความมีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบและรับรองฐานะทางการเงินของลูกความของตนซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการเข้าสู่อำนาจในการซื้ออสังหาริมทรัพย์ และหากเกิดกรณีที่ลูกความของทนายความนั้นเป็นผู้ชนะในเข้าสู่อำนาจในการซื้อทรัพย์แล้ว แต่ไม่สามารถชำระราคาทรัพย์ให้ครบถ้วนได้ ทนายความผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบลูกความของตนต่อไป

(2) การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์จะต้องดำเนินการอย่างเปิดเผย ณ ศาลจังหวัด โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของศาล

(3) ในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะดำเนินการ โดยเริ่มจากการจุดเทียนจำนวน 3 เล่ม โดยในแต่ละเล่มจะเทียบกับเวลาประมาณ 1 นาที เมื่อเริ่มการขาย

⁴⁰ กองวิชาการ, “การบังคับคดีแพ่งของประเทศฝรั่งเศส,” วารสารกรมบังคับคดี, น. 7,10 (2548).

ทอดตลาดจะต้องเริ่มจุดเทียนเล่มที่ 1 โดยจะจุดเทียนเล่มที่ 2 และเล่มที่ 3 ตามลำดับ เพื่อรอผู้เสนอราคา

ในกรณีที่มิได้มีผู้เข้าสู้อราคาระหว่างการจุดเทียนนั้น และหลังจากนั้นไม่มีผู้ใดเข้าสู้อราคาเพิ่มเติมอีก เมื่อเทียนทั้งหมด 3 เล่มดับลง จะถือว่าการขายทอดตลาดเสร็จสมบูรณ์ และผู้เสนอราคาสูงสุดเป็นผู้ที่ได้ซื้อทรัพย์สินนั้น ไปจากการขายทอดตลาด

แต่หากเป็นกรณีที่ไม่มีผู้ใดเข้าสู้อราคา เมื่อจุดเทียนครบทั้งหมด 3 เล่มแล้ว ให้ถือว่า ผู้ร้องขอต่อศาลให้มีการขายทอดตลาดเป็นผู้ที่ได้ซื้อทรัพย์สินนั้น ไปจากการขายทอดตลาด

(4) เมื่อมีผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดแล้ว ศาลจะมีคำพิพากษาเพื่อเป็นการแสดงว่า ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และสำหรับสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้น จะไม่มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นดีไปกว่าเจ้าของเดิมซึ่งเป็นผู้ที่ถูกยึดทรัพย์สินนั้น โดยถือว่า คำพิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับซื้อทรัพย์สินนั้นเป็นคำพิพากษาในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ที่มีจำต้องระบุเหตุผลลงในคำพิพากษา และกฎหมายกำหนดว่าคำพิพากษาดังกล่าวไม่สามารถที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาศาลได้

(5) ผู้ซื้อทรัพย์สินได้จากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์จะต้องชำระราคาของอสังหาริมทรัพย์พร้อมดอกเบี้ยซึ่งคิดจากราคาของอสังหาริมทรัพย์นับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการดำเนินการขายทอดตลาด โดยเริ่มตั้งแต่การแจ้งหมายให้ชำระหนี้ไปยังลูกหนี้จนถึงเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้น

(6) คำพิพากษาเกี่ยวกับการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์จะเป็นหลักฐานแสดงการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้น โดยสามารถที่จะใช้ยื่นต่อบุคคลภายนอก เมื่อได้มีการดำเนินการจดทะเบียนการโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยจะต้องดำเนินการดังกล่าว ภายในเวลา 2 เดือน นับแต่วันมีคำพิพากษา

หากมิได้มีการดำเนินการจดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์นั้นภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันมีคำพิพากษาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องนำอสังหาริมทรัพย์ออกขายทอดตลาดใหม่ และผู้ซื้อทรัพย์สินเดิมจะต้องรับผิดชอบ โดยการชำระราคาส่วนต่างที่เกิดขึ้น ในกรณีที่การขายทอดตลาดครั้งใหม่ได้ราคาทรัพย์สินต่ำกว่าในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ครั้งแรก

(7) นอกจากการนำอสังหาริมทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาดใหม่ เนื่องจากผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์มิได้มีการดำเนินการจดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์นั้นภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันมีคำพิพากษาแล้ว

ยังมีอีกกรณีหนึ่ง ที่สามารถนำอสังหาริมทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาดใหม่เป็นครั้งที่ 2 ได้ ก็ต่อเมื่อมีผู้เสนอว่าจะซื้ออสังหาริมทรัพย์นั้นในราคาที่สูงกว่าราคาเดิม 1 ใน 10 ส่วน แต่ราคา

ดังกล่าวยังมีได้รวมถึงเงินค่าธรรมเนียม โดยจะต้องทำการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ครั้งที่ 2 นั้น ภายในระยะเวลา 10 วันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ในครั้งแรก แต่ไม่สามารถนำอสังหาริมทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาดใหม่เป็นครั้งที่ 3 โดยการเสนอราคาที่สูงกว่าราคาเดิมได้อีก

2.2) การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์

(1) ในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์นั้นจะดำเนินการขายทอดตลาดได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งประกาศยึดทรัพย์ให้ลูกหนี้ทราบโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่น้อยกว่า 1 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ลูกหนี้ได้มีเวลาที่จะทำการขายทรัพย์สินที่ยึดนั้นเองตามราคาที่ลูกหนี้พอใจและเห็นว่าเหมาะสม โดยลูกหนี้นั้นจะต้องยื่นคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการส่งเรื่องดังกล่าวให้เจ้าหนี้พิจารณาว่าเห็นชอบกับจำนวนเงินที่จะได้จากการขายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือไม่

(2) การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ โดยปกติเจ้าหนี้ผู้ที่ขอให้ยึดทรัพย์นั้นจะเป็นผู้เลือกสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด โดยอาจจะเลือกจากสถานที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่หรือตลาดสาธารณะทั่วไป

(3) ในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ หากเป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินในตัวเมืองจะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งประจำอยู่ ณ สถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินนี้ชื่อว่า Commissaires Priseurs เป็นผู้ที่มิอำนาจเพียงผู้เดียวที่จะขายทอดตลาดทรัพย์สินในตัวเมืองนั้น

สำหรับในเมืองอื่น เจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจ ได้แก่ โนตารีพลับลิก (Notaire) เจ้าพนักงานบังคับคดี จำศาลจังหวัด จำศาลแขวง หรือจำศาลพาณิชย์ เป็นผู้ที่มิอำนาจในการขายทอดตลาด

(4) ในการดำเนินการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ เจ้าพนักงานขายทอดตลาดจะให้ผู้เข้าสู่ราคาเสนอราคาทรัพย์นั้น โดยการแข่งขันกัน และหากไม่มีผู้เสนอราคาเพิ่มขึ้นอีกเจ้าพนักงานขายทอดตลาดจะทำการขายราคาจำนวน 3 ครั้ง เมื่อขายราคาครบ 3 ครั้งแล้ว ให้ถือว่าการขายทอดตลาดทรัพย์สินสิ้นสุดลง และให้ผู้เสนอราคาสูงสุดเป็นผู้ซื้อทรัพย์ได้

(5) เมื่อทำการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ได้ราคาเพียงพอชำระหนี้ พร้อมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์แล้ว

กฎหมายไม่อนุญาตให้นำสังหาริมทรัพย์ที่ทำการขายทอดตลาดได้แล้วออกขายเป็นครั้งที่ 2 เหมือนในกรณีการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ แม้จะมีผู้ที่ต้องการจะเสนอราคาสูงกว่าราคาเดิมก็ตาม

(6) ผู้ซื้อสังหาริมทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดจะได้กรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์นั้นทันที

หากผู้ซื้อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวไม่ชำระราคาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำสังหาริมทรัพย์ออกขายเป็นครั้งที่ 2 และผู้ซื้อทรัพย์คนเดิมจะต้องรับผิดชอบ โดยการชำระราคาส่วนต่างที่เกิดขึ้นในกรณีที่การขายทอดตลาดครั้งใหม่ได้ราคาทรัพย์ต่ำกว่าในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ครั้งแรก

(7) ในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องระบุวันและเวลา และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

การแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบทางจดหมาย หรือแจ้งโดยวิธีอื่นที่เหมาะสมก็ได้ เพื่อให้ลูกหนี้ทราบถึงวันและเวลา และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดนั้น และจะต้องติดประกาศขายทอดตลาด ณ ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งลูกหนี้มีภูมิลำเนา และติดประกาศขายทอดตลาด ณ สถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดนั้น

ทั้งนี้ การแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน จะต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 8 วัน ก่อนที่จะทำการขายทอดตลาด หรือจะประกาศการขายทอดตลาดนั้นทางหนังสือพิมพ์ก็ได้

3.1.2 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเครื่องรัฐออสเตรเลีย

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ศาลจะเป็นผู้ออกคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ในคำบังคับแล้ว หากลูกหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ที่จะต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเพื่อนำมาขายทอดตลาดต่อไป และการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีข้อจำกัดว่าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องมีจำนวนตั้งแต่ 3,000 เหรียญออสเตรเลียขึ้นไปเท่านั้น จึงจะทำการยึดอสังหาริมทรัพย์ได้ สำหรับระยะเวลาที่เจ้าหนี้จะบังคับคดีตามหมายบังคับคดีได้ คือ 12 ปี นับแต่ที่วันออกหมายบังคับคดี⁴¹

1) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ในเครื่องรัฐออสเตรเลียจะมีหน่วยงานที่มีชื่อเรียกว่า Sheriff Office ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1829 ทำหน้าที่ในการบังคับคดี โดยมีพื้นฐานมาจากสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และ

⁴¹ ไพบูลย์ วัฒนมานะ, เถิงอ้วน, น. 83.

ไอร์แลนด์เหนือ เนื่องจากเครือรัฐออสเตรเลียเป็นหนึ่งในอาณานิคมของจากสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดทางกฎหมายมาจากจากสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ โดยมี Sheriff เป็นเจ้าหน้าที่และตัวแทนของศาลในการบังคับคดี เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้วเจ้าหน้าที่จะต้องส่งหมายบังคับคดีให้แก่ Sheriff เพื่อให้ Sheriff ไปทำการยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งขั้นตอนในการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งทรัพย์สินที่ยึดมานั้น Sheriff จะทำการขายทอดตลาดต่อไป

2) หลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเครือรัฐออสเตรเลีย

2.1) การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดย Sheriff

(1) การขายทอดตลาดทรัพย์สินของเครือรัฐออสเตรเลียจะดำเนินการโดย Sheriff ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่และตัวแทนของศาลในการบังคับคดี โดย Sheriff จะดำเนินการยึดทรัพย์สินและนำออกขายทอดตลาด

(2) ก่อนที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียน (Party Involve) กฎหมายได้กำหนดให้ Sheriff มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งกำหนดวันขายทอดตลาด และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด หาก Sheriff ฝ่าฝืนไม่ประกาศแจ้งกำหนดวันขายทอดตลาดและสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด หรือดำเนินการแจ้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะมีผลทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่ง Sheriff อาจถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบได้

ในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ Sheriff จะต้องประกาศโฆษณา กำหนดวันขายทอดตลาดและสถานที่ขายทอดตลาดลงในหนังสือพิมพ์ด้วย โดยปกติแล้ว Sheriff จะทำการขายทอดตลาด ณ โถงที่เก็บรักษาทรัพย์สิน

2.2) การขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้ทอดตลาดเอกชน (The Auctioneer)

การขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้ทอดตลาดเอกชน ได้แบ่งแยกออกเป็นการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์และการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ ดังนี้

(1) การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์

เอกชนผู้ที่จะทำการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์มักจะเป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ครบวงจร ซึ่งเป็นทั้งผู้จัดการ โครงการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นผู้ให้บริการทางด้านสินเชื่อและเป็นผู้ที่รับทำประกันภัยให้แก่อสังหาริมทรัพย์นั้นด้วยซึ่งเอกชนผู้ที่จะเป็นผู้ทอดตลาดในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐโดยจะต้องผ่านการอบรมทักษะที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาด

(2) การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์

(2.1) เอกชนผู้ที่จะทำการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์มักจะเป็นบริษัทที่รับขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บริษัทที่เลิกกิจการ โดยมีผู้ชำระบัญชีจะเป็นผู้ติดต่อผู้ทอดตลาดให้ตรวจทรัพย์สินที่บริษัท โดยในการเก็บทรัพย์สินนั้น อาจเก็บไว้ที่บริษัทหรืออาจขนย้ายมาเก็บที่โกดังของผู้ทอดตลาดก็ได้ โดยปกติแล้วผู้ทอดตลาดเอกชนจะไม่รับที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้กับบุคคลธรรมดาเนื่องจากการยากที่จะตรวจสอบทรัพย์สินที่จะทำการขายทอดตลาดว่าเป็นทรัพย์สินนั้น สามารถทำการขายทอดตลาดได้โดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

(2.2) การประเมินราคาทรัพย์สินผู้ทอดตลาดจะให้บริษัทที่รับประเมินราคาโดยเฉพาะเป็นผู้ประเมินราคาสังหาริมทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาด ซึ่งจะอิงกับราคาตลาดเป็นหลัก

(2.3) ระยะเวลาในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์โดยเอกชนนั้นนับแต่เวลาที่ดำเนินการรวบรวมทรัพย์สินจนถึงวันที่ขายทรัพย์สินได้และจ่ายเงินให้แก่ลูกค้าจะใช้ระยะเวลาไม่เกิน 45 วัน

(2.4) เมื่อขายทอดตลาดทรัพย์สินได้แล้วผู้ทอดตลาดจะทำบัญชีรับจ่ายเงินให้แก่ลูกค้า (Consignment Payment Summary) โดยผู้ทอดตลาดจะคิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการร้อยละ 16.5 ของเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดบวกกับภาษีของรัฐ ค่าประกันภัย ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต ค่าธรรมเนียมทางเทคนิคและค่าบริการ รวมถึงค่าขนส่งด้วย

3.1.3 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาและคำพิพากษาของศาลนั้นถึงที่สุดแล้ว ในการบังคับคดีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องขอต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดี โดยศาลจะต้องดำเนินการไต่สวนลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนที่จะออกหมายบังคับคดี โดยรายละเอียดในหมายบังคับคดีจะต้องระบุว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องปฏิบัติอย่างไร⁴²

1) เจ้าหนี้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตามกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้ศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลอื่น นอกจากเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็ได้

⁴² สายพิรุณ วัฒนวงศ์สันติ, “ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดกรณีไม่ชำระราคาส่วนที่ขาด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), น. 84-88.

โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา และดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีการยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน และขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่กฎหมายยังกำหนดให้สิทธิกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาในการที่จะขอให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาถอนการยึดทรัพย์สินได้ โดยการหาหลักประกันที่เพียงพอต่อจำนวนหนี้

2) หลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

(1) ระยะเวลาที่จะสามารถดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ จะต้องพ้น 1 สัปดาห์นับแต่วันที่ได้อึดทรัพย์ เว้นแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องการให้ขายทรัพย์นั้นก่อนหรือเพื่อป้องกันมิให้ราคาทรัพย์สินนั้นลดลงหรือมีค่าใช้จ่ายสูงที่เกิดขึ้นจากการเก็บทรัพย์สินนั้นเป็นเวลานาน

(2) สถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องขายในที่ชุมชน ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นตั้งอยู่ เว้นแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องการให้ขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่อื่น แต่ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ขายทอดตลาด ณ สถานที่แห่งอื่นก็ได้

(3) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องระบุวันและเวลา พร้อมกับสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยจะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดลงในการประกาศขายทอดตลาดด้วย

(4) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาที่ไม่ว่าต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของราคาตลาด โดยราคาตลาดและราคาต่ำสุดที่จะทำการขายทอดตลาดเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ผู้ที่สนใจเข้าสู่ราคาทราบก่อนที่จะนำทรัพย์ออกขายทอดตลาด

การขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีการจดทะเบียนไว้จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลให้ขายทอดตลาด และได้รับอนุญาตจากศาลให้สามารถโอนใส่ชื่อผู้ที่ซื้อทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นแทนชื่อของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนจึงจะดำเนินการได้

(5) ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น จะยุติเมื่อเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และเพียงพอต่อการที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะชำระหนี้ หากมีผู้เข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องขานราคาเป็นจำนวน 3 ครั้ง ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแสดงเจตนาตกลงขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด

แต่หากเป็นกรณีที่ไม่มีผู้เข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ สำหรับทรัพย์สินประเภททอง และเงิน กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดในราคาของมูลค่าของมัน แต่หากไม่มีผู้เข้าสู่ราคาเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถปรับลดราคาได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของราคาตลาด

(6) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งมอบทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดให้แก่ผู้ที่ซื้อทรัพย์สินก็ต่อเมื่อได้มีการชำระราคาครบถ้วนเป็นเงินสดแล้ว เว้นแต่ ผู้ที่ซื้อทรัพย์สินได้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่มีสิทธิที่จะไม่ต้องชำระราคา โดยขอหักชำระหนี้เอาจากจำนวนที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ต้นได้ หากเกิดกรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในเงื่อนไขของการขายทอดตลาด กฎหมายได้กำหนดให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ โดยมีข้อห้ามมิให้ผู้เสนอราคาสูงสุดคนเดิมเข้าสู่ราคาอีก หากการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดใหม่แล้วได้ราคาน้อยกว่าการขายทอดตลาดครั้งก่อน ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดจะต้องรับผิดชอบโดยการชดเชยราคาส่วนที่ขาด

(7) หลังจากที่ได้ขายทอดตลาดทรัพย์สินเสร็จเรียบร้อยแล้วกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเก็บรวบรวมเงินส่งให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งในกรณีนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่น อาจได้รับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นได้ด้วย แต่หากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะแบ่งให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในกรณีที่มีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษหลายราย เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ที่จะต้องรายงานศาล และต้องนำเงินทั้งหมดที่ได้จากการขายทอดตลาดมารวบรวมไว้ก่อน เพื่อที่จะได้จัดทำบัญชีแบ่งเงินดังกล่าวในภายหลัง

3.1.4 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของราชอาณาจักรสเปน⁴³

การบังคับคดีตามคำพิพากษาของราชอาณาจักรสเปนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง Spanish Code of Civil Procedure (Ley de Enjuiciamiento Civil หรือ LEC) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการบังคับคดี คือ การรวบรวมเงินเพื่อชำระหนี้

สำหรับการบังคับคดีให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาแล้วเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงร้องขอให้มีการบังคับคดีได้ และสามารถบังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องฟ้องคดีเสียก่อน

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ชำระหนี้เงินจะต้องดำเนินการบังคับคดี โดยวิธีการยึดทรัพย์สินและนำทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

สำหรับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน กฎหมายบังคับคดีของราชอาณาจักรสเปน LEC จะใช้วิธีการประมูลขายต่อสาธารณชน (Public Sale หรือ Auction) โดยจะทำการประมูลขายเพียง

⁴³ เกลิมซัย บัวจันอัด และคณะ, รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบจากการที่ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตที่ได้รับโอนสิทธิแล้ว, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : ม.ป.พ., 2550), น. 21.

ครั้งเดียวเท่านั้น ก่อนเริ่มทำการสุ้ราคาในการขายทอดตลาดบุคคลผู้มีส่วนได้เสียที่จะเจ้าทำการประมูลต้องวางเงินเพื่อเป็นหลักประกันร้อยละ 30 ของราคาประเมินทรัพย์สินนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้วางเงินหลักประกันร้อยละ 30 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะเข้าสุ้ราคาเท่านั้นที่จะประมูลซื้อทรัพย์สินได้⁴⁴

3.2 การดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของประเทศไทย

3.2.1 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี

3.2.1.1 ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1) ในการบังคับคดีแพ่ง ศาลต้องออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงาน กรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นใดเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อจัดการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (14) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้ อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างพิจารณาหรือเพื่อบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนกลาง เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจบังคับคดีในเขตอำนาจของศาล ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ยกเว้นศาลจังหวัดมินบุรี ในส่วนภูมิภาค เจ้าพนักงานบังคับคดีของสำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัดสาขา เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีของสำนักงานบังคับคดีจังหวัด นั้น

2) เดิมเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานของศาล เมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการบังคับคดีอย่างใดแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องปฏิบัติตามจะอุทธรณ์ฎีกาคัดค้านคำสั่งศาลไม่ได้ แต่ปัจจุบันเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี สังกัดกระทรวงยุติธรรมจึงไม่ใช่เจ้าพนักงานศาล

3) อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(1) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษามาตรา 254 ซึ่งศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือกักเรือของจำเลยไว้ชั่วคราวก่อนศาลจะมีคำพิพากษา เช่นนี้ศาลจะออกหมายยึดทรัพย์ชั่วคราว หมายกักเรือตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการยึดทรัพย์สินหรือเรือของจำเลยไว้เพื่อไม่ให้จำเลยยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน

⁴⁴ ชลธิชา ศรีวิวัฒน์, *เพิ่งอ้าง*, น. 83.

(2) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีอันเป็นการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดแพ้คดีและให้ฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) ปฏิบัติการชำระหนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตามฟ้องหากเป็นกรณีที่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยการบังคับคดีชำระหนี้เอาจากบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อจัดการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาด และเอาเงินชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือหากการชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นการส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการ จดเว้นกระทำการหรือจับได้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ศาลจะออกหมายบังคับคดีได้โดยการกำหนดเงื่อนไขแห่งการบังคับคดีลงในหมายนั้น และกำหนดการบังคับคดีเพียงเท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้ทำได้โดยทางศาลหรือโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดี

3.2.1.2 หลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี

1) ในการบังคับคดีกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้เงินนั้นจะใช้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นหลัก สำหรับการบังคับคดีของคู่ความฝ่ายชนะคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ได้บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น” ซึ่งเป็นการวางหลักเกณฑ์ไว้ในคดีแพ่งกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งในประเด็นแห่งคดีแล้ว ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้

2) ในกรณีที่มีการบังคับให้ลูกหนี้ต้องชำระเงินแก่เจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องใช้สิทธิขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี ตามมาตรา 275 และมาตรา 276 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยดำเนินการบังคับคดีด้วยวิธีการยึดทรัพย์ อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นมาดำเนินการขายทอดตลาดต่อไป เพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 278 และมาตรา 282 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

“มาตรา 278 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งภาคนี้ว่าด้วยอำนาจ และหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี นับแต่วันที่ได้ส่งหมายบังคับคดีให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือถ้าหมายนั้นมิได้ส่งนับแต่วันออกหมายนั้นเป็นต้นไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวางและออกไปรับให้ กับมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาดทั้งมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น และดำเนินวิธีการบังคับต่างๆ ไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี รวมทั้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีได้โดยให้ถือเสมือนเป็นเจ้าพนักงานศาล

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาไว้โดยปลอดภัย ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารทั้งปวงที่ยึดมา หรือที่ได้ชำระ หรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานตามหมายบังคับคดี

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบันทึกแล้วรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ซึ่งวิธีการบังคับทั้งหลายที่ได้จัดทำไป และรายงานต่อศาลเป็นระยะๆ ไป

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายนี้ เพื่อให้กรมบังคับคดีพิจารณาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสี่โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

“มาตรา 282 ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดกำหนดให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติห้ามาตราต่อไปนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยวิธียึดหรืออายัด และขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ คือ

(1) โดยวิธียึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและสังหาริมทรัพย์

(2) โดยวิธีอายัดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิทธิทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์เหล่านั้น ซึ่งบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือ โอนมายังลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลัง และเมื่อได้ส่งมอบหรือโอนมาแล้ว เอาทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นออกขายหรือจำหน่ายในกรณีเช่นว่านี้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจะยึดบรรดาเอกสารทั้งปวงที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในอันที่จะได้รับส่งมอบหรือรับ โอนทรัพย์สินหรือสิทธิเช่นว่ามานั้น

(3) โดยวิธีอายัดเงินที่บุคคลภายนอกจะต้องชำระให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลังแล้วเรียกเก็บตามนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะยึดบรรดาเอกสารทั้งปวงที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระเงินเช่นว่านั้น

(4) โดยวิธียึดเอกสารอื่นๆ ทั้งปวง เช่น สัญญากระทำการงานต่างๆซึ่งได้ชำระเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว ซึ่งการบังคับตามสัญญาเช่นว่านี้อาจทวิจำนวนหรือราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเพื่อที่จะนำบทบัญญัติแห่งมาตรา 310 (4) มาใช้บังคับ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ทรัพย์สินที่เป็นของภรรยาหรือที่เป็นของบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจยึดหรืออายัดและเอาออกขายได้ตามที่บัญญัติไว้ข้างบนนี้”

3) ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6053/2550 “ผู้ร้องเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการบังคับคดีตามกฎหมายให้ครบถ้วนภายในกำหนด 10 ปี การที่ผู้ร้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ของจำเลยที่ 1 เป็นเพียงขั้นตอนการบังคับคดี ไม่ทำให้ระยะเวลาบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ขยายออกไป ผู้ร้องได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินของจำเลยที่ 1 แต่เป็นการยึดซ้ำจึงไม่มีผลเป็นการยึดตามกฎหมายเมื่อผู้ร้องมิได้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนเกินกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ศาลจังหวัดกำแพงเพชรมีคำพิพากษา ผู้ร้องยอมสละสิทธิที่จะบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ผู้ร้องไม่มีสิทธิที่จะร้องขอเฉลี่ยทรัพย์จากทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ในคดีนี้ เพราะการขอเฉลี่ยทรัพย์เป็นการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 อย่างหนึ่งเช่นกัน”

4) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สินแล้ว ก็จะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป ตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อรวบรวมเงินให้พอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั่นเอง

ซึ่งมีหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

“มาตรา 308 เมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ขายแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อยห้าวันนับแต่วันที่ยึดการขายนั้นให้ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น และตามข้อกำหนดของศาลซึ่งระบุไว้ในคำสั่งอนุญาตให้ขายทรัพย์สินนั้น ถ้าหากมี

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ให้ใช้บังคับแก่ทรัพย์สินมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะขายได้ทันที โดยวิธีขายทอดตลาด หรือวิธีอื่นที่สมควร”

5) ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มีบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับ การขายทอดตลาด คือ มาตรา 506 ถึงมาตรา 517 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์อย่างกว้างในการขายทอดตลาด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา 509 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การทอดตลาดย่อมบริบูรณ์เมื่อผู้ทอดตลาดแสดงความตกลงด้วยการเคาะไม้หรือด้วยกริยาอื่นใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด ถ้ายังไม่ได้แสดงเช่นนั้น ผู้สุ่ราคาสามารถโอนค่าสุ่ราคาของตนได้เสมอ

มาตรา 510 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้วางหลักเกณฑ์ว่าผู้เข้าสุ่ราคาในการทอดตลาดย่อมต้องทำตามข้อความใดๆ ซึ่งผู้ทอดตลาดได้แถลงก่อนเข้าสุ่ราคาในทรัพย์สินรายการนั้นๆ

มาตรา 511 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ห้ามมิให้ผู้ทอดตลาดเข้าสุ่ราคาเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นผู้ใดเข้าสุ่ราคา ในการทอดตลาดซึ่งตนเป็นผู้ดำเนินการเอง

มาตรา 514 วางหลักเกณฑ์ว่า ไม่ว่าผู้ที่เข้าสุ่ราคารายอื่นจะกระทำการสุ่ราคาโดยสมบูรณ์หรือไม่ หากผู้นั้นให้ราคาที่สูงกว่า บุคคลผู้ให้ราคาที่ต่ำกว่าย่อมหยุดพ้นความผูกพัน และอีกประการหนึ่ง หากมีการออมทรัพย์สินรายการใดๆ ออกจากการขายทอดตลาดผู้เข้าสุ่ราคาก็พ้นจากความผูกพันเช่นกัน

มาตรา 515 บัญญัติ ให้ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องชำระราคาเป็นเงินสด เมื่อการซื้อขายนั้นบริบูรณ์หรือตามเวลาที่กำหนดไว้ในคำโฆษณาบอกขาย

มาตรา 516 กล่าวถึง กรณีที่ผู้เข้าสุ่ราคารายนั้นละเลยไม่ชำระราคา กฎหมายก็บัญญัติให้ผู้ทอดตลาดเอาทรัพย์สินนั้นๆ ออกมาขายใหม่ และหากได้เงินสดไม่คุ้มราคารวมถึงค่าขายทอดตลาดในครั้งก่อน ผู้สุ่ราคาเดิมต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด

6) ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายลำดับรองหรือที่เรียกว่า กฎหมายอนุบัญญัติเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการขายทอดตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันมีศักดิ์ทางกฎหมายเท่ากับพระราชบัญญัติได้เปิดช่องทางให้ทำการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อช่วยเหลือให้มีหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน มีประสิทธิภาพในการ ดำเนินการขายทอดตลาด ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 5 (2) ประกอบกับมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความแพ่ง โดยมีกำหนด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงจัดวางระเบียบทางธุรการในเรื่องการยึด อาศัย และการจำหน่ายทรัพย์สินเป็นตัวแทน โดยวิธีการขายทอดตลาด หรือโดยวิธีอื่น และในเรื่องวิธีการบังคับคดีทางอื่นๆ ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีพึงปฏิบัติ

3.2.1.3 กฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี

เมื่อได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2517 จัดตั้งกรมบังคับคดีขึ้นในกระทรวงยุติธรรมโดยโอนอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการกองบังคับคดีแพ่ง มาเป็นของกรมบังคับคดี และได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมบังคับคดีกำหนดกองที่มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับการบังคับคดีขึ้นใหม่ แทนกองบังคับคดีแพ่ง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขและวางระเบียบปฏิบัติในการบังคับคดีใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ กระทรวงยุติธรรมจึงได้มีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 ขึ้น

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฉบับดังกล่าว ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการบังคับคดีโดยวิธีการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และได้กำหนดวิธีการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้โดยเคร่งครัดตามที่กฎหมายกำหนด และได้มีการออกระเบียบแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบดังกล่าวอีกหนึ่งฉบับ คือ ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2544

อนึ่งในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 ขึ้น ซึ่งเป็นกฎกระทรวงฉบับแรก หลังจากนั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงดังกล่าว โดยการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557

ปัจจุบันได้มีการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 เพื่อยกเลิกกฎกระทรวงฉบับเดิมทั้งสามฉบับแล้ว

ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดีแต่ละฉบับ ดังนี้

1) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

(1) รายละเอียดที่จะต้องกำหนดไว้ในประกาศขายทอดตลาดจะต้องมีรายละเอียดแห่งคดี และทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สินโดยเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร ผู้สั่งให้ขาย วัน เวลา และสถานที่ ที่จะขาย ชื่อประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนักแห่งทรัพย์สินนั้นๆ เป็นต้น ถ้าเป็นที่ดินให้ แจ้งเนื้อที่เขตกว้างยาว และอยู่ตำบล อำเภอ จังหวัดใดด้วย ถ้ามีข้อสัญญา และคำเตือนอย่างไรก็ให้ ระบุไว้โดยชัดเจน ตามแบบของกรมบังคับคดีกับให้กำหนดเงื่อนไข และเงื่อนไขแห่งการชำระ เงินไว้

(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดส่งและแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วน ได้เสียตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เจ้าหนี้ที่ศาลมีคำสั่งให้เฉลี่ย ทรัพย์สิน บุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสารบาญจดทะเบียน เช่น เจ้าหนี้จำนอง เจ้าหนี้บุริมสิทธิ ผู้ถือ กรรมสิทธิ์ร่วม คู่สมรส (กรณีทรัพย์สินนั้นเป็นสินสมรส) เป็นต้น และต้องดำเนินการปิดประกาศขาย ทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ สถานที่ที่จะขาย ที่ชุมชน และสถานที่ราชการอัน สมควรก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่า 3 วัน

2) ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2544

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาด ทรัพย์สิน ดังนี้

“บทที่ 3/1 การยึดอสังหาริมทรัพย์ ที่ทำการ

ข้อ 45/1 ในกรณีผู้นำยึดแถลงความประสงค์ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึด อสังหาริมทรัพย์ ที่ทำการของเจ้าพนักงานบังคับคดีให้นำส่งเอกสารประกอบการยึดทรัพย์สิน ดังนี้

(1) เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3, น.ส. 3 ก) หนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุดหรือเอกสารสำคัญที่ดินอื่นๆ หรือสำเนาที่เจ้าพนักงานที่ดิน รับรองไม่เกิน 1 เดือน พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง (หากมี) เช่น หนังสือสัญญาจำนอง เป็นต้น

(2) แจ้งภูมิลำเนาและส่งสำเนาทะเบียนบ้านของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ถือ กรรมสิทธิ์ที่นายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือน

(3) แผนที่การเดินทางไปที่ตั้งทรัพย์สินที่จะยึด พร้อมสำเนา

(4) ภาพถ่ายปัจจุบันของทรัพย์สินที่จะยึด และแผนผังของทรัพย์สินที่จะยึดโดยระบุขนาด กว้างยาว

(5) ราคาประเมินที่ดิน ห้องชุด ที่เจ้าพนักงานที่ดินรับรอง

ข้อ 45/2 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบหลักฐานตามข้อ 45/1 ว่าถูกต้องครบถ้วนเพียงพอที่จะดำเนินการยึดทรัพย์ ณ ที่ทำการและประมาณราคาทรัพย์ที่จะยึดได้ แล้วเสนอผู้อำนวยการกองบังคับคดีแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาต

ข้อ 45/3 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์โดยจัดทำรายงานและบัญชีของทรัพย์สินที่ยึดพร้อมประมาณราคาทรัพย์ และให้ผู้นำยึดลงนามรับรอง”

การใช้ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2544 นี้ ในทางปฏิบัติมีการใช้ประกอบกับหลักเกณฑ์ตามประกาศของกรมบังคับคดี เรื่องนโยบายการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ในการขายทอดตลาดครั้งที่ 1 กำหนดราคาเริ่มต้นไว้ที่จำนวน 80% ของราคาประเมินทรัพย์ที่ยึด แต่หากเจ้าพนักงานบังคับคดีงดการขายในการขายครั้งแรก เนื่องจากไม่มีผู้สนใจเข้าสู้ราคา การขายทอดตลาดครั้งที่ 2 จะกำหนดราคาเริ่มต้นที่จำนวน 50% ของราคาประเมินทรัพย์ที่ทำการยึด

แต่ในกรณีที่การขายในครั้งที่ 1 มีผู้สนใจเข้าสู้ราคาแต่เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการขายเนื่องจากผู้มีส่วนได้เสีย คือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาใช้สิทธิในการคัดค้าน จะทำให้การขายครั้งที่ 2 มีราคาเริ่มต้นตามราคาที่ได้มีการเสนอราคาสูงสุดไว้ในครั้งที่ 1 ดังนั้น ในการขายครั้งที่ 2 หากมีผู้เสนอราคามากกว่าราคาเริ่มต้นและเป็นผู้ที่ได้เสนอราคาสูงสุดในการขายครั้งที่ 2 แล้ว ผู้นั้นจะเป็นผู้ที่ได้ซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดนั้นไป

3) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554

กฎกระทรวงฉบับนี้เป็นกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการขายทอดตลาดฉบับแรกนับแต่ได้มีการขายทอดตลาด ซึ่งเดิมหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดจะอาศัยระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2544 แต่เมื่อกฎกระทรวงฉบับนี้มีผลใช้บังคับจะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับต่างๆ ที่ขัดแย้งกับกฎกระทรวงนี้ให้ไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

ได้กำหนดบทบาทเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎกระทรวง ดังนี้

“ข้อ 3 ในกฎกระทรวงนี้

“เจ้าของทรัพย์” หมายความว่าเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองทรัพย์ที่จะขายทอดตลาด และให้หมายความรวมถึงเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมหรือผู้มีสิทธิครอบครองร่วมด้วย

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเจ้าของทรัพย์ ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียนหรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์ที่ขายทอดตลาด”

“ข้อ 6 ประกาศขายทอดตลาด มีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อศาลและหมายเลขคดีแดง
- (2) ชื่อคู่ความ
- (3) สถานที่ขายทอดตลาด
- (4) วันและเวลาในการขายทอดตลาด
- (5) รายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายและภาระติดพัน
- (6) กรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์จะต้องมีแผนที่แสดงบริเวณที่ตั้งและรายละเอียดของ

บริเวณโดยรอบ

- (7) ราคาที่เริ่มต้นในการขายทอดตลาด
- (8) เงื่อนไขและข้อสัญญา ซึ่งอย่างน้อยที่สุดต้องระบุรายละเอียดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องตกลงผูกพันกับการเสนอราคาค้างกล่าว และเงื่อนไขอื่นใดตามที่กำหนดในระเบียบ ประกาศ หรือ ข้อบังคับเกี่ยวกับการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีและกระทรวงยุติธรรม

หากมีรายการดังต่อไปนี้ ก็ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

- (1) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์
- (2) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- (3) ราคาประเมินของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ หรือผู้รับจำนอง
- (4) ราคาที่จดทะเบียนจำนำ จดทะเบียนจำนอง หรือที่จดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมครั้ง

สุดท้าย

- (5) ราคาประเมินของสำนักงานวางทรัพย์กลาง
- (6) ราคาหรือมูลค่าที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นสถาบันการเงินแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยหรือหน่วยงานราชการอื่นของปีที่จะขายทอดตลาดหรือของปีที่แจ้งครั้งสุดท้าย

- (7) ราคาที่มีผู้คัดค้าน

อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียาจประกาศกำหนดรายการอื่นเพิ่มเติมในประกาศขายทอดตลาดได้”

“ข้อ 7 ในการประกาศขายทอดตลาดแต่ละครั้ง หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรกำหนดรายการเพิ่มเติมนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ 6 สำหรับการขายทอดตลาดครั้งนั้นก็ให้ดำเนินการได้แต่ต้องได้รับความเห็นจากอธิบดี”

“ข้อ 8 ภายใต้บังคับข้อ 13 ในกรณีที่ทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินที่มีราคาหรือมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 วรรคสอง (1) (2) (3) (4) (5) หรือ (6) หรือราคาเช่าซื้อ หรือราคาให้เช่าแบบลิสซิ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีใช้ราคาที่สูงที่สุดเป็นราคาเริ่มต้นใช้ในการขายทอดตลาด

ในกรณีทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินที่มีราคาเช่าซื้อหรือราคาให้เช่าแบบลิสซิ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีคิดหักด้วยเบี้ยที่รวมอยู่ในราคาเช่าซื้อหรือราคาให้เช่าแบบลิสซิ่งนั้น แล้วให้คิดค่าหักเสื่อมราคาเป็นรายปีตามอัตราที่อธิบดีประกาศกำหนดก่อน”

และในข้อ 8 มีการระบุว่า “...ภายใต้บังคับข้อ 13...” นั้น ซึ่งในข้อ 13 กล่าวถึงการกำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรม อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน ผู้อำนวยการสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรมและผู้อำนวยการสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ รวมถึงรองปลัดกระทรวงที่เป็นหัวหน้ากลุ่มภารกิจบริหารความยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดราคาทรัพย์สินตามข้อ 12 ที่กำหนดว่า กรณีที่มีการโต้แย้งหรือมีข้อสงสัยจากผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้น และไม่สามารถหาข้อยุติได้ภายใน 15 วัน สามารถส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวให้คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินช่วยกำหนดราคาทรัพย์สินให้ได้แต่คณะกรรมการดังกล่าวมีชุดเดียวจึงอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาข้อโต้แย้งดังกล่าวจนกว่าจะได้มีการกำหนดราคาทรัพย์สินที่จะใช้ในการขายทอดตลาดทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการขายทอดตลาดได้

“ข้อ 9 ในการประกาศขายทอดตลาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบก่อนวันขายทอดตลาดตามที่กฎหมายกำหนดในกรณีที่ต้องปิดประกาศขายทอดตลาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศให้แน่นอนหนาในที่ที่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ชัดเจน ณ ตัวอาคารหรือที่อยู่อาศัยหรือสำนักทำางาน รื้อ หรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นส่วนหนึ่งของตัวอาคารหรือที่อยู่อาศัยหรือสำนักทำางานนั้น

(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโฆษณาประกาศขายทอดตลาดในเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่แพร่หลายกันโดยทั่วไปก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน โดยให้อธิบดีประกาศกำหนดเว็บไซต์ดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

(3) ในกรณีที่เห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจให้โฆษณาประกาศขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวันด้วยก็ได้

(4) ปิดประกาศขายทอดตลาดก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ณ สถานที่ขายทอดตลาดและสถานที่ราชการสำคัญตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการส่งประกาศขายทอดตลาดและการปิดประกาศขายทอดตลาดเพิ่มเติมได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบ ซึ่งตามบทนิยามในข้อ 3 ได้กำหนดบทนิยามของผู้มีส่วนได้เสีย หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์ ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเจียดทรัพย์ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียน รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ดังนั้น ในส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงหมายถึงเฉพาะลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นเจ้าของทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียนเท่านั้น ไม่รวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาคอนอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์

4) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

กฎกระทรวงฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้
“ข้อ 1 ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ข้อ 6 แห่งกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“หากมีรายการดังต่อไปนี้ ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

- (1) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์
- (2) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- (3) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี
- (4) ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์
- (5) ราคาประเมินของสำนักงานวางทรัพย์กลาง
- (6) ราคาที่จำนำ จดทะเบียนจำนอง หรือจดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมครั้งสุดท้าย
- (7) ราคาหรือมูลค่าที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นสถาบันการเงินแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยหรือหน่วยราชการอื่นของปีที่จะขายทอดตลาดหรือของปีที่แจ้งครั้งสุดท้าย”

เป็นที่สังเกตว่า ราคาประเมินของเจ้าของทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 ได้ถูกตัดออกไป

“ข้อ 3 ให้ยกเลิกความใน (1) ของข้อ 9 แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

(1) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบก่อนวันขายทอดตลาดตามที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีที่ต้องปิดประกาศขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศให้แน่นอนหาในที่ที่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ชัดเจน ณ ตัวอาคารหรือที่อยู่อาศัยหรือสำนักทำการงาน รั้ว หรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นส่วนหนึ่งของตัวอาคารหรือที่อยู่อาศัยหรือสำนักทำการงานของบุคคลตามวรรคหนึ่ง”

เป็นที่สังเกตว่า ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบ ซึ่งตามบทนิยามในข้อ 3 ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 ได้กำหนดบทนิยามของผู้มีส่วนได้เสีย หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์ ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียนหรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ดังนั้น ในส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงหมายถึงเฉพาะลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นเจ้าของทรัพย์เท่านั้น ไม่รวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาคอนอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์

“ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน อธิบดีกรมบังคับคดี ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็น กรรมการ และเลขานุการและผู้อำนวยการสำนักงานวางทรัพย์กลางเป็นกรรมการและช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 8 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการ

กำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2555 ออกมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ต่อมา ได้มีการยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าว โดยมีการออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2558 ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายไว้เช่นเดียวกับกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

โดยประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดดังกล่าว มีสาระสำคัญ ดังนี้

“ข้อ 3 ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

ในกรณีที่มิมีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน และราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี”

“ข้อ 4 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลดการจำนอง หรือปลดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สอง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคา

เริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สาม เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น”

5) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557

กฎกระทรวงฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้
“ข้อ 16 เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ดังนี้

(1) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินไม่เกินห้าแสนบาทให้ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดี หรือหัวหน้าสำนักงานบังคับคดีส่วนย่อยใช้ดุลพินิจกำหนด ให้วางหลักประกันตามที่เห็นสมควรโดยหลักประกันที่พึงกำหนดนั้นควรมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของราคาประเมิน

(2) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกินห้าแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ให้วางหลักประกันจำนวนห้าหมื่นบาท

(3) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกินหนึ่งล้านบาทแต่ไม่เกินห้าล้านบาท ให้วางหลักประกันจำนวนสองแสนห้าหมื่นบาท

(4) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกินห้าล้านบาทแต่ไม่เกินสิบล้านบาท ให้วางหลักประกันจำนวนห้าแสนบาท”

6) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559
เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดบางประการที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการขายทอดตลาด เช่น การกำหนดราคาเริ่มต้นการวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา ประกอบกับสมควรปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการที่ไม่จำเป็น เพื่อให้การขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กฎกระทรวงฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

“ข้อ 3 ให้ยกเลิก

(1) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2554

(2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

(3) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557”

“ข้อ 4 ในกฎกระทรวงนี้

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่ปรากฏทางทะเบียนหรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด”

“ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่งผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสหภาพนายควม ผู้แทนสหภาพการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดี และประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการ และเลขานุการ และให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการ และช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 8 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 17 มีนาคม 2559 ออกมาใช้เป็น

หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

“ข้อ 3 ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ในกรณีที่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินและราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

“ข้อ 4 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลอดการจำนอง หรือปลอดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สอง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สาม เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

“ข้อ 8 ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการขายทอดตลาดใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม้ขายทอดตลาดไปแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาด ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นโดยใช้ราคาที่เคาะไม้ขายทอดตลาดครั้งก่อน

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน (ราคาเริ่มต้นร้อยละในครั้งที่มีการเคาะไม้)

(3) ในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ให้กำหนดราคาเริ่มต้นตามความในข้อ 4 (1) ถึง (4) แล้วแต่กรณี มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้ หากราคาเริ่มต้นต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนพันในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำความในข้อ 7 มาใช้บังคับ”

“ข้อ 9 ในการประกาศขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวัน

(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโฆษณาประกาศขายทอดตลาดในเว็บไซต์ต่างๆ ที่แพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

(3) ในกรณีที่เห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจให้โฆษณาประกาศขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวันด้วยก็ได้

(4) ปิดประกาศขายทอดตลาดก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ณ สถานที่ขายทอดตลาด และสถานที่ราชการสำคัญตามที่อธิบดีประกาศกำหนด”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบ ซึ่งตามบทนิยามในข้อ 4 ของกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ได้กำหนดบทนิยามของผู้มีส่วนได้เสีย หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียน หรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ดังนั้น ในส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงหมายถึงเฉพาะลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นเจ้าของทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียนเท่านั้น ไม่รวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาคอนอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์ ตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7386/2552 ที่ดินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ปรากฏจากหลักฐานทางทะเบียนว่ามีชื่อจำเลยที่ 2 เท่านั้นเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ไม่มีชื่อจำเลยที่ 1 ปรากฏอยู่ด้วย ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าจำเลยที่ 1 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ด้วยกึ่งหนึ่ง เนื่องจากเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 เจ้า

พนักงานบังคับคดีจึงไม่อาจทราบได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีที่จะต้องแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้จำเลยที่ 1 ทราบ การที่เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งประกาศขายทอดตลาดแต่เฉพาะจำเลยที่ 2 ซึ่งมีชื่อตามทะเบียนในโฉนดที่ดินเพียงผู้เดียว จึงถือว่า ได้แจ้งประกาศขายทอดตลาดชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 306 แล้ว

“ข้อ 15 เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด

ในคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดใหม่ เนื่องจากผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ และบุคคลดังกล่าวประสงค์จะเข้าเสนอราคาในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้บุคคลนั้นวางหลักประกันพิเศษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

หลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้คืนแก่ผู้เสนอราคา เมื่อสิ้นสุดการขายทอดตลาดและผู้เสนอรานั้นไม่มีข้อผูกพันใดๆ กับการเสนอราคาหรือการขายทอดตลาดนั้น แต่ถ้ามีการละไม่ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ให้ถือเอาหลักประกันนั้น เป็นมัดจำตามสัญญา และเป็นการชำระราคาบางส่วนของผู้นั้น”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 15 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 17 มีนาคม 2559 ออกมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

“ข้อ 1 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ดังนี้

ราคาประเมิน (บาท)	หลักประกัน (บาท)
ไม่เกิน 100,000	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของราคาประเมิน
เกิน 100,000 - 200,000	10,000
เกิน 200,000 - 500,000	25,000
เกิน 500,000 - 1,000,000	50,000
เกิน 1,000,000 - 3,000,000	150,000
เกิน 3,000,000 - 5,000,000	250,000
เกิน 5,000,000 - 10,000,000	500,000
เกิน 10,000,000 - 20,000,000	1,000,000
เกิน 20,000,000 - 50,000,000	2,500,000
เกิน 50,000,000 - 100,000,000	5,000,000
เกิน 100,000,000 - 200,000,000	10,000,000
เกิน 200,000,000	อริบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณา

กรณีการขายทอดตลาดโดยการจำนองติดไปให้ผู้เสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาโดยพิจารณาจากราคาเริ่มต้นตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด โดยให้ถือเป็นราคาประเมินตามตารางนี้

ข้อ 2 การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาประเมินตั้งแต่ 500,000 บาท ขึ้นไป ให้นำหลักเกณฑ์การวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาตามความในข้อ 1 มาบังคับใช้โดยอนุโลม”

3.2.2 การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง

3.2.2.1 หน่วยงานและผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีปกครองโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1) ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 77 (3) ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของสำนักงานศาลปกครอง คือ การดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับคดีปกครองของศาลปกครอง จึงได้แก่ สำนักงานศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครองได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่บังคับคดีปกครองขึ้น ได้แก่ สำนักบังคับคดีปกครอง และหน่วยบังคับ

คดีปกครองของสำนักงานศาลปกครองในภูมิภาค โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีปกครองตามคำสั่ง คำบังคับ และหมายบังคับคดีของศาลปกครอง

2) ตามระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ได้กำหนดคํานิยามของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับคดีไว้ ดังนี้

“ข้อ 3 ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(1) “ศาล” หมายถึง ศาลปกครองหรือตุลาการศาลปกครองชั้นต้นหรือตุลาการศาลปกครองสูงสุด

(2) “สำนักงาน” หมายถึง สำนักบังคับคดีปกครอง

(3) “สำนักงานศาล” หมายถึง สำนักงานศาลปกครองสูงสุด สำนักงานศาลปกครองกลาง หรือสำนักงานศาลปกครองในภูมิภาคต่าง ๆ

(4) “เลขานุการ” หมายถึง เลขานุการสำนักงานศาลปกครอง

(5) “ผู้อำนวยการ” หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักบังคับคดีปกครองหรือผู้ที่ผู้อำนวยการสำนักบังคับคดีปกครองมอบหมาย

(6) “พนักงานคดีปกครอง” หมายถึง พนักงานคดีปกครองในสังกัดสำนักบังคับคดีปกครอง

(7) “เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายถึง พนักงานคดีปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นของสำนักบังคับคดีปกครองที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีในคดีปกครองในการปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

(8) “เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา” หมายถึง คู่กรณีหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดี

(9) “ลูกหนี้ตามคำพิพากษา” หมายถึง คู่กรณีหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี

(10) “ผู้นำบังคับคดี” หมายถึง ผู้ซึ่งได้ระบุไว้ในหมายบังคับคดีว่าเป็นผู้นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์ หรือเป็นผู้นำเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดี”

พิจารณาจากบทนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการบังคับคดีปกครองในส่วนที่ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลมนั้นเมื่อศาลปกครองได้ออกหมายบังคับคดีตั้งพนักงานคดีปกครองเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีอำนาจตามหมายบังคับคดีนั้น เพื่อดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำ

ออกมาขายทอดตลาดต่อไป ซึ่งระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ได้นำคำว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดี” มานิยามไว้ ให้หมายความว่า พนักงานคดีปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นในสังกัดสำนักบังคับคดีปกครอง หรือสำนักงานศาลปกครองในภูมิภาคที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีในคดีปกครอง โดยการปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

3.2.2.2 หลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง

1) ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2559 มาตรา 75/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และบทบัญญัติว่าด้วยคำอุทธรกรรมนิยมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และคำธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีท้ายประมวลกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยอนุโลมกับการบังคับคดีปกครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ดังนั้น ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเอกชนมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลปกครอง หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามายื่นคำขอต่อศาลเพื่อขออนุญาตบังคับคดี และศาลได้ออกหมายบังคับคดีให้แล้ว เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้สืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้แล้ว จะต้องมาตั้งเรื่องเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำออกมาขายทอดตลาด และนำเงินที่ได้มาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยในการขายทอดตลาดเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ได้บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

2) การนำหลักการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น จะมีหลักกฎหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายส่วน เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงหลักการทางกฎหมายมหาชน โดยจะใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท เพื่อออก “กฎ” ซึ่งเป็นอนุบัญญัติเพื่อ

กำหนดหลักเกณฑ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ที่จะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินดำเนินไปอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้เงินจากการขายทอดตลาดมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

3) ในกรณีที่มีการบังคับให้ลูกหนี้ต้องชำระเงินแก่เจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องใช้สิทธิขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี ตามมาตรา 275 และมาตรา 276 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยดำเนินการบังคับคดีด้วยวิธีการยึดทรัพย์ อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นมาดำเนินการขายทอดตลาดต่อไป เพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 278 และมาตรา 282 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

“มาตรา 278 ภายใต้งบบังคับบทบัญญัติแห่งภาคนี้ว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี นับแต่วันที่ได้ส่งหมายบังคับคดีให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือถ้าหมายนั้นมิได้ส่งนับแต่วันออกหมายนั้นเป็นต้นไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวาง และออกใบรับให้ กับมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด ทั้งมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น และดำเนินวิธีการบังคับต่างๆ ไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี รวมทั้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีได้โดยให้ถือเสมือนเป็นเจ้าพนักงานศาล

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาไว้โดยปลอดภัย ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารทั้งปวงที่ยึดมา หรือที่ได้ชำระ หรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานตามหมายบังคับคดี

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบันทึกแล้วรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ซึ่งวิธีการบังคับทั้งหลายที่ได้จัดทำไป และรายงานต่อศาลเป็นระยะๆ ไป

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายนี้ เพื่อให้กรมบังคับคดีพิจารณาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสี่โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

“มาตรา 282 ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดกำหนดให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะรวบรวมเงิน ให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยวิธียึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ คือ

(1) โดยวิธียึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์

(2) โดยวิธีอายัดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิทธิที่พึงปรารถนาอันมีอยู่ในทรัพย์สินเหล่านั้น ซึ่งบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือ โอนมายังลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลัง และเมื่อได้ส่งมอบหรือโอนมาแล้ว เอาทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นออกขายหรือจำหน่ายในกรณีเช่นว่านี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจะยึดบรรดาเอกสารที่พึงปรารถนาที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ในอันที่จะได้รับส่งมอบหรือรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิเช่นว่านั้น

(3) โดยวิธีอายัดเงินที่บุคคลภายนอกจะต้องชำระให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลังแล้วเรียกเก็บตามนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะยึดบรรดาเอกสารที่พึงปรารถนาที่ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระเงินเช่นว่านั้น

(4) โดยวิธียึดเอกสารอื่นๆ ที่พึงปรารถนา เช่น สัญญากระทำการงานต่างๆ ซึ่งได้ชำระเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว ซึ่งการบังคับตามสัญญาเช่นว่านี้อาจทวิจำนวนหรือราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเพื่อที่จะนำบทบัญญัติแห่งมาตรา 310 (4) มาใช้บังคับ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ทรัพย์สินที่เป็นของภรรยาหรือที่เป็นของบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจยึดหรืออายัดและเอาออกขายได้ตามที่บัญญัติไว้ข้างบนนี้”

4) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สินแล้ว ก็จะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป ตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อรวบรวมเงินให้พอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

ซึ่งมีหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

“มาตรา 308 เมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ขายแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อยห้าวันนับแต่วันที่ยึด การขายนั้นให้ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น และตามข้อกำหนดของศาลซึ่งระบุไว้ในคำสั่งอนุญาตให้ขายทรัพย์สินนั้น ถ้าหากมี

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ให้ใช้บังคับแก่ทรัพย์สินที่มีสภาพเป็นของสดของเสียได้ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะขายได้ทันที โดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่สมควร”

5) ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มีบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาด คือ มาตรา 506 ถึงมาตรา 517 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์อย่างกว้างในการขายทอดตลาด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา 509 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ก็วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การทอดตลาดย่อมบริบูรณ์เมื่อผู้ทอดตลาดแสดงความตกลงด้วยการเคาะไม้หรือด้วยกริยาอื่นใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด ถ้ายังไม่ได้แสดงเช่นนั้น ผู้ผู้ราคาสามารถถอนคำผู้ราคาของตนได้เสมอ

มาตรา 510 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้วางหลักเกณฑ์ว่า ผู้เข้าผู้ราคาในการทอดตลาดย่อมต้องทำตามข้อความใดๆ ซึ่งผู้ทอดตลาดได้แถลงก่อนเข้าผู้ราคาในทรัพย์สินรายการนั้นๆ

มาตรา 511 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ก็ห้ามมิให้ผู้ทอดตลาดเข้าผู้ราคาเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นผู้ใดเข้าผู้ราคา ในการทอดตลาดซึ่งตนเป็นผู้ดำเนินการเอง

มาตรา 514 วางหลักเกณฑ์ว่า ไม่ว่าผู้ที่เข้าผู้ราคารายอื่นจะกระทำการผู้ราคาโดยสมบูรณ์หรือไม่ หากผู้นั้นให้ราคาที่สูงกว่า บุคคลผู้ให้ราคาที่ต่ำกว่าย่อมหยุดพ้นความผูกพัน และอีกประการหนึ่ง หากมีการออมทรัพย์สินรายการใดๆ ออกจากการขายทอดตลาด ผู้เข้าผู้ราคาก็พ้นจากความผูกพันเช่นกัน

มาตรา 515 บัญญัติ ให้ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องชำระราคาเป็นเงินสด เมื่อการซื้อขายนั้นบริบูรณ์หรือตามเวลาที่กำหนดไว้ในคำโฆษณาบอกขาย

มาตรา 516 กล่าวถึง กรณีที่ผู้เข้าผู้ราคารายนั้นละเลยไม่ชำระราคา กฎหมายก็บัญญัติให้ผู้ทอดตลาดเอาทรัพย์สินนั้นๆ ออกมาขายใหม่ และหากได้เงินสุทธิไม่คุ้มราคารวมถึงค่าขายทอดตลาดในครั้งก่อน ผู้ผู้ราคาเดิมต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด

6) แต่ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายลำดับรองหรือที่เรียกว่า กฎหมายอนุบัญญัติเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาดให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการขายทอดตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานศาลปกครองได้มีการออกกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีปกครองโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2.2.3 กฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง

ในการดำเนินการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครองได้มีการออกระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดวิธีการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองไว้ด้วย

ระเบียบฉบับนี้ ได้กำหนดสาระสำคัญในเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

“ข้อ 88 การขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สิน โดยเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร ผู้สั่งให้ขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย ชื่อ ประเภท ลักษณะ ขนาดน้ำหนัก และจำนวนของทรัพย์สินนั้นๆ เป็นต้น ถ้าทรัพย์สินที่จะขายเป็นที่ดินหรือห้องชุด ให้แจ้งที่ตั้งเนื้อที่ อาณาเขต ความกว้าง ความยาว และรายละเอียดอื่นๆ เท่าที่จำเป็น

ถ้ามีข้อสัญญาและคำเตือนเกี่ยวกับการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดอย่างไร ก็ให้ระบุไว้โดยชัดเจน กับให้กำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขในการชำระเงินไว้ตามนัยข้อ 113 ด้วย

หากศาลกำหนดวิธีขาย หรือเงื่อนไขเฉพาะเรื่องเป็นพิเศษอย่างไร ก็ให้ปฏิบัติตามนั้น”

“ข้อ 89 เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้าสู่ราคาหลักประกันในการเข้าสู่ราคาต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยแสดงรายละเอียดไว้ในประกาศขายทอดตลาดก็ได้

เงื่อนไขตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด โดยความเห็นชอบของเลขาธิการ”

ในปัจจุบันสำนักงานศาลปกครองยังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ แต่สำนักงานศาลปกครองได้นำหลักเกณฑ์การวางหลักประกันในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี มาพิจารณาเทียบเคียงเพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว

โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าสู่ราคาเพื่อให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองพิจารณามีคำสั่งต่อไป เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นไปตามที่ระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ข้อ 89 กำหนดไว้

“ข้อ 92 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ปิด

ประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ที่ชุมนุมชน สำนักงาน และหรือสถานที่ราชการอันสมควรจะปิดได้ ก่อนวันขายไม่น้อยกว่าสามวัน

ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร จะลงแจ้งความการขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่แพร่หลายหรือทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์ หรือโดยวิธีอื่นใดก่อนวันขายก็ได้”

ซึ่งผู้มีส่วนได้เสีย ตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีรายละเอียดดังนี้

“มาตรา 280 เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในภาคนี้ บุคคลต่อไปนี้ให้ถือว่ามีส่วนได้เสียในวิธีบังคับคดีอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในกรณีที่มีการอายัดสิทธิเรียกร้องลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องนั้น

(2) บุคคลอื่นใดซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิอันได้จดทะเบียนไว้โดยชอบหรือที่ได้ยื่นคำร้องขอตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288, 289 และ 290 อันเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือสิทธิเรียกร้องเช่นว่ามานั้น เว้นแต่คำร้องขอเช่นว่านี้จะได้ถูกยกเลิกในชั้นที่สุด”

จะเห็นได้ว่า การส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 มีการให้คำนิยามผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี เนื่องจากตามระเบียบสำนักงานศาลปกครองได้กำหนดการส่งประกาศขายทอดตลาดให้ผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหมายถึง ผู้มีส่วนได้เสียในคดีทุกคน และสำหรับกรณีของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น จึงหมายถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาทุกคนในคดีเช่นกัน

“ข้อ 104 ก่อนเริ่มต้นขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแสดงให้เห็นธงเครื่องหมายการขายทอดตลาดของสำนักงานศาลปกครอง และอ่านประกาศโฆษณาการขายทอดตลาด ณ สถานที่ขายทรัพย์สินโดยเปิดเผย”

“ข้อ 105 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดแสดงความตกลงในการขายด้วยวิธีใดๆก็ได้”

“ข้อ 106 ตามปกติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สุ่ราคาตามด้วยคำว่า “หนึ่ง” สามหรือสี่ครั้ง ถ้าไม่มีผู้สุ่ราคาสูงขึ้น ให้ร้องขานจำนวนเงินดังกล่าวตาม

ด้วยคำว่า “สอง” อีกสามหรือสี่ครั้ง เมื่อไม่มีผู้สุ้ราคาสูงกว่านั้น หากเห็นว่าเป็นราคาที่สมควรขายก็ให้ร้องขานจำนวนเงินนั้น ตามด้วยคำว่า “สาม” พร้อมกับเคาะไม้ แต่ถ้าก่อนเคาะไม้ มีผู้สุ้ราคาสูงขึ้นไปอีก ให้ร้องขานราคานั้นตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าวแล้ว”

“ข้อ 113 การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดเคาะไม้ตกลงขายแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันที เว้นแต่ที่ดินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งมีราคาตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของราคาซื้อ และทำสัญญาให้ใช้เงินที่ค้างชำระภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันก็ได้ หากผู้ซื้อไม่ชำระเงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วนตามสัญญาเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจสั่งให้รับเงินนั้นเสีย เงินที่รับให้ถือเป็นเงินที่รวบรวมได้ในกรณีบังคับคดีนั้น”

“ข้อ 116 เมื่อการขายทอดตลาดบริบูรณ์โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดได้เคาะไม้แล้ว ถ้าผู้ซื้อไม่ชำระเงินหรือไม่วางเงินมัดจำตามข้อสัญญาหรือวางเงินมัดจำแต่ไม่ชำระเงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วนตามสัญญา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอาทรัพย์สินนั้นออกขายตลาดซ้ำอีก และแจ้งให้ผู้ซื้อนั้นทราบกำหนดวัน เวลาขายด้วย

เมื่อขายทอดตลาดได้เงินเท่าใด หากหักค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีแล้ว เหลือเงินเป็นจำนวนสุทธิไม่คุ้มราคาและค่าขายทอดตลาดครั้งก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการเรียกร้องให้ผู้ซื้อเดิมชำระเงินส่วนที่ยังขาดนั้น ตลอดจนเสนอคดีต่อศาลที่มีอำนาจ หากจำเป็น”

สำหรับในเรื่องการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในปัจจุบันระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ แต่ในทางปฏิบัติสำนักงานศาลปกครองได้นำหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี มาพิจารณาเทียบเคียง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งต่อไป เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามคำสั่งศาลเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่ได้นำมาเทียบเคียงใช้

แต่ในเรื่องหลักเกณฑ์การปรับลดราคาที่สมควรขายตามวิธีการอย่างกรมบังคับคดีนั้น สำนักงานศาลปกครองไม่ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาปรับใช้แต่อย่างใด ดังนั้น ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินทรัพย์สินในแต่ละรายการ หากไม่มีผู้สุ้ราคา และเจ้าพนักงานบังคับคดีได้นำทรัพย์สินรายการนั้นออกขายทอดตลาดซ้ำ ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายจะเป็นราคาเดิมทุกครั้ง

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย จะเห็นได้ว่า การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน และการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อใช้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจน และได้มีการพัฒนากฎหมายดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง

แต่เนื่องจากการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาด ดังนั้น ในการดำเนินการต่างๆ ของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงหลักนิติรัฐ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง และหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และประโยชน์อันชอบธรรมของประชาชน และเพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือประชาชนทั่วไป

สำหรับการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองนั้นมีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองที่ใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน คือ ระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 แต่ระเบียบฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ครอบคลุมในทุกขั้นตอน และสำหรับบางขั้นตอนซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้นั้นก็ไม่ได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึง

ทำให้การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหลายประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

4.1.1 สภาพปัญหา

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองนั้น เนื่องจากตามระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544

ข้อ 89 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้าสู่ราคาวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยแสดงรายละเอียดไว้ในประกาศขายทอดตลาดก็ได้ เงื่อนไขตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด โดยความเห็นชอบของเลขาธิการ”

แต่ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองในปัจจุบันยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองที่จะใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในเรื่องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด จึงทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนที่จะนำมาใช้ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงต้องขออนุญาตเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเพื่อกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาเป็นรายคดีไปในทุกคดีที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน จึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นการเพิ่มขึ้นตอนให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยปกติในการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็มีขั้นตอนและวิธีการที่จะต้องดำเนินการในหลายขั้นตอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย ทำให้เห็นว่า ทั้งราชอาณาจักรสเปน และกรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1) ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของราชอาณาจักรสเปน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง Spanish Code of Civil Procedure (Ley de Enjuiciamiento Civil หรือ LEC) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการบังคับคดี คือ การรวบรวมเงินเพื่อชำระหนี้ และในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ชำระหนี้เงินจะต้องดำเนินการบังคับคดี โดยวิธีการยึดทรัพย์สิน และนำทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน กฎหมายบังคับคดีของราชอาณาจักรสเปน LEC จะใช้วิธีการประมูลขายต่อสาธารณชน และจะทำการประมูลขายเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และก่อนเริ่มทำการสู่ราคาในการขายทอดตลาด

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียที่จะเข้าทำการประมูลต้องวางเงินเพื่อเป็นหลักประกันร้อยละ 30 ของราคาประเมินทรัพย์สินนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้วางเงินหลักประกันร้อยละ 30 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะเข้าสู่อำนาจที่นั่นที่จะประมูลซื้อทรัพย์สินได้

2) กรมบังคับคดีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่อำนาจในการขายทอดตลาดตลาดทรัพย์สิน และได้มีการพัฒนาการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

ปัจจุบันได้มีการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ขึ้น และได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่อำนาจในการขายทอดตลาดตลาดทรัพย์สิน ไว้ดังนี้

“ข้อ 15 เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาโดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด

ในคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดใหม่ เนื่องจากผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ และบุคคลดังกล่าวประสงค์จะเข้าเสนอราคาในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้บุคคลนั้นวางหลักประกันพิเศษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

หลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้คืนแก่ผู้เสนอราคา เมื่อสิ้นสุดการขายทอดตลาดและผู้เสนอราคานั้นไม่มีข้อผูกพันใดๆ กับการเสนอราคาหรือการขายทอดตลาดนั้น แต่ถ้ามีการเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ให้ถือเอาหลักประกันนั้น เป็นมัดจำตามสัญญา และเป็นการชำระราคาบางส่วนของผู้นั้น”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 15 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 17 มีนาคม 2559 ออกมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่อำนาจในการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

“ข้อ 1 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการ

ขายทอดตลาดตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด ดังนี้

ราคาประเมิน (บาท)	หลักประกัน (บาท)
ไม่เกิน 100,000	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของราคาประเมิน
เกิน 100,000 - 200,000	10,000
เกิน 200,000 - 500,000	25,000
เกิน 500,000 - 1,000,000	50,000
เกิน 1,000,000 - 3,000,000	150,000
เกิน 3,000,000 - 5,000,000	250,000
เกิน 5,000,000 - 10,000,000	500,000
เกิน 10,000,000 - 20,000,000	1,000,000
เกิน 20,000,000 - 50,000,000	2,500,000
เกิน 50,000,000 - 100,000,000	5,000,000
เกิน 100,000,000 - 200,000,000	10,000,000
เกิน 200,000,000	อริบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณา

กรณีการขายทอดตลาดโดยการจ้างองคติดไปให้ผู้เสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาโดยพิจารณาจากราคาเริ่มต้นตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาด โดยให้ถือเป็นราคาประเมินตามตารางนี้

ข้อ 2 การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาประเมินตั้งแต่ 500,000 บาท ขึ้นไป ให้นำหลักเกณฑ์การวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาตามความในข้อ 1 มาบังคับใช้โดยอนุโลม”

ทั้งจากการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกฎหมายบังคับคดีของราชอาณาจักรสเปน LEC และของกรมบังคับคดีแล้ว จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติกฎหมายในการกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนเงินในการวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น มีหลักเกณฑ์และวิธีการในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่แน่นอน ประกอบกับเป็นการปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการที่ไม่จำเป็น เพื่อให้การขายทอดตลาด

ทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกฎหมายบังคับคดีของราชอาณาจักรสเปน LEC และของกรมบังคับคดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้เป็นอย่างดี

4.1.2 แนวทางในการแก้ไข

สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครองเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคา ซึ่งจะช่วยให้ลดขั้นตอนในส่วนที่จะต้องขออนุญาตเลขานุการสำนักงานศาลปกครองในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาเป็นรายคดีในทุกคดีอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้น และการกำหนดราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

4.2.1 สภาพปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้น และการกำหนดราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลปกครองไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อที่จะใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขายไว้ ทั้งในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และในกรณีที่น่าทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ จึงทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แน่นอน ซึ่งในทางปฏิบัติก่อนดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเสนอความเห็นในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายเพื่อขออนุญาตต่อศาลในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขาย โดยจะต้องเสนอขออนุญาตเป็นรายคดีไปในทุกคดีที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาด เนื่องจากเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ และประเทศไทย ทำให้เห็นว่า ทั้งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกรมบังคับคดีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องระบุวัน เวลา พร้อมกับสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยจะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดลงในการประกาศขายทอดตลาดและเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาที่ไมต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของราคาตลาด โดยราคาตลาด และราคาต่ำสุดที่จะทำการขายทอดตลาดเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ผู้สนใจเข้าสู่ราคาทราบก่อนที่จะนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด จึงเห็นได้ว่า การแจ้งให้ผู้สนใจเข้าสู่ราคาทราบถึงราคาตลาด และราคาต่ำสุดที่จะทำการขายทอดตลาดนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการแจ้งราคาดังกล่าว ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้

2) กรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ดังนี้

“ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่งผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสหภาพทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดี และประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการ และเลขานุการ และให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการ และช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 8 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 17 มีนาคม 2559 ออกมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

“ข้อ 3 ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ในกรณีที่มิมีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินและราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ข้อ 4 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลอดการจำนอง หรือปลอดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สาม เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี

กำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

ข้อ 8 ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการขายทอดตลาดใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม้ขายทอดตลาดไปแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาด ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นโดยใช้ราคาที่เคยไม้ขายทอดตลาดครั้งก่อน

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน (ราคาเริ่มต้นร้อยละในการครั้งที่มีการเคาะไม้)

(3) ในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ให้กำหนดราคาเริ่มต้นตามความในข้อ 4 (1) ถึง (4) แล้วแต่กรณี มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้ หากราคาเริ่มต้นต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนพัน ในกรณีที่เป็นการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำความในข้อ 7 มาใช้บังคับ”

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดีแล้ว จะเห็นได้ว่า กรมบังคับคดีได้มีการพัฒนากฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้การดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นธรรม

ทั้งการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และของกรมบังคับคดีแล้ว จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติกฎหมายในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจน และได้มีการแก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันอยู่เสมอ จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และของกรมบังคับคดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้เป็นอย่างดี

4.2.2 แนวทางในการแก้ไข

สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครองเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง เพื่อเป็นการลดขั้นตอนที่จะไม่ต้องขออนุญาตศาลในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายเป็นรายคดีในทุกคดีอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี

4.3.1 สภาพปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี เนื่องจากระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ข้อ 92 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ที่ชุมนุมชน สำนักงาน และหรือสถานที่ราชการอันสมควรจะปิดได้ ก่อนวันขายไม่น้อยกว่าสามวัน”

ซึ่งความหมายของผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในกรณีที่มีการอาศัยสิทธิเรียกร้องลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องนั้น และรวมถึงบุคคลอื่นใดซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิ อันได้จดทะเบียนไว้โดยชอบ หรือที่ได้ยื่นคำร้องขอตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288, 289 และ 290 อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องเช่นว่ามานั้น เว้นแต่คำร้องขอเช่นว่านี้จะได้ถูกยกเลิกในขั้นที่สุด

การส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียของสำนักงานศาลปกครองนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีทุกคน ซึ่งกรณีของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ย่อมหมายความรวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาทุกคน แม้จะไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาด จึงทำให้การส่งประกาศขายทอดตลาดดังกล่าวเกิดความล่าช้า เนื่องจากอาจมีบางกรณีที่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลายคน และในบางกรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาบางรายอาจถึงแก่ความตาย เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่จะต้องแถลงบัญชีทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายนั้น เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่ง

ประกาศขายทอดตลาดให้แก่ทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายทราบประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นด้วย

พิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์และต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ใช่เจ้าทรัพย์ที่จะทำการขายทอดตลาดเป็นขั้นตอนที่สร้างภาระในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นอย่างมาก และเป็นการก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากในบางคดีอาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินจากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดแล้ว อาจมีเงินคงเหลือไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ และประเทศไทย ทำให้เห็นว่า ทั้งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เคโรรัฐออสเตรเลีย และกรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีไว้ ดังนี้

1) สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินว่า ในการประกาศขายทอดตลาดจะต้องระบุวัน และเวลา และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

สำหรับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบทางจดหมาย หรือแจ้งโดยวิธีอื่นที่เหมาะสมก็ได้ เพื่อให้ลูกหนี้ทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น และจะต้องติดประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งลูกหนี้มีภูมิลำเนา และติดประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งนี้ การแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน จะต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 8 วัน ก่อนที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน หรือจะประกาศการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นทางหนังสือพิมพ์ก็ได้ ซึ่งจะเห็นว่า ในการแจ้งประกาศขายทอดตลาดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ถือว่าการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ลูกหนี้ทราบเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก

2) เคโรรัฐออสเตรเลีย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินว่า ก่อนที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน กฎหมายได้กำหนดให้ Sheriff มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งกำหนดวันขายทอดตลาด และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด หาก Sheriff ผ่าฝืนไม่ประกาศแจ้งกำหนดวันขายทอดตลาด และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด หรือดำเนินการแจ้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะมีผลทำให้การขายทอดตลาดไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่ง

Sheriff อาจถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบได้ ในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ Sheriff จะต้องประกาศโฆษณากำหนดวันขายทอดตลาด และสถานที่ขายทอดตลาดลงในหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งจะเห็นว่า กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียได้กำหนดให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการประกาศแจ้งกำหนดวันขายทอดตลาดและสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด โดยกำหนดผลว่า หากไม่มีการแจ้งหรือการแจ้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะมีผลทำให้การขายทอดตลาดไม่ชอบด้วยกฎหมายทันที

3) กรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีไว้ ดังนี้

(1) เดิมมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดส่ง และแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เจ้าหนี้ที่ศาลมีคำสั่งให้เจดีย์ทรัพย์ บุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสารบาญจดทะเบียน เช่น เจ้าหนี้จำนอง เจ้าหนี้บริมสิทธิ ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม คู่สมรส (กรณีทรัพย์นั้นเป็นสินสมรส) เป็นต้น และต้องดำเนินการปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ สถานที่ที่จะขาย ที่ชุมชน และสถานที่ราชการอันสมควรก่อนวันขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่น้อยกว่า 3 วัน ซึ่งเป็นการกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีทุกคน

ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวของกรมบังคับคดี สำนักงานศาลปกครองได้นำมาใช้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยปรากฏในระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544

ข้อ 9 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่ที่ชุมชน สถานที่ราชการ และหรือสถานที่ราชการอันสมควรจะปิดได้ ก่อนวันขายไม่น้อยกว่าสามวัน”

และได้มีการใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาจนถึงในปัจจุบัน โดยไม่มีการแก้ไขหรือปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังเช่นกรมบังคับคดี

(2) ต่อมา ได้มีการแก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุดได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่ง

ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ดังนี้

“ข้อ 9 ในการประกาศขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวัน

(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโฆษณาประกาศขายทอดตลาดในเว็บไซต์ต่างๆ ที่แพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

(3) ในกรณีที่เห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจให้โฆษณาประกาศขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวันด้วยก็ได้

(4) ปิดประกาศขายทอดตลาดก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ณ สถานที่ขายทอดตลาด และสถานที่ราชการสำคัญตามที่อธิบดีประกาศกำหนด”

จะเห็นได้ว่า ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินทราบ ซึ่งตามบทนิยามในข้อ 4 ของกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ได้กำหนดบทนิยามของผู้มีส่วนได้เสีย หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่ปรากฏทางทะเบียน หรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ดังนั้น ในส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จึงหมายถึงเฉพาะลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามที่ปรากฏทางทะเบียนเท่านั้น ไม่รวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาคอนอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งมีตัวอย่างคำพิพากษาของฎีกา ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7386/2552 ที่ดินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ปรากฏจากหลักฐานทางทะเบียนว่ามีชื่อจำเลยที่ 2 เท่านั้นเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ไม่มีชื่อจำเลยที่ 1 ปรากฏอยู่ด้วย ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าจำเลยที่ 1 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ด้วยก็หนึ่ง เนื่องจากเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงไม่อาจทราบได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีที่จะต้องแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้จำเลยที่ 1 ทราบ การที่เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งประกาศขายทอดตลาดแต่เฉพาะจำเลยที่ 2 ซึ่งมีชื่อตามทะเบียนใน โฉนดที่ดินเพียงผู้เดียว จึงถือว่าได้แจ้งประกาศขายทอดตลาดชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 306 แล้ว

ทั้งการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เครีอัฐออสเตรเลีย และกรม

บังคับคดี จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติกฎหมายในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีไว้ และได้มีการแก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เกาหลี ออสเตรเลีย และกรมบังคับคดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้เป็นอย่างดี

4.3.2 แนวทางในการแก้ไข

สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการแก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีทราบ โดยควรแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ข้อ 92 โดยแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 9 ของกรมบังคับคดี ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยกำหนดให้ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบ กล่าวคือ ต้องส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดเท่านั้น ซึ่งในส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เฉพาะลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน โดยไม่จำเป็นต้องส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยจัดส่งประกาศขายทอดตลาดให้เฉพาะผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด อันจะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินในแต่ละคดี

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และกรณีที่น่าทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ

4.4.1 สภาพปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และกรณีที่น่าทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ ในการขายทอดตลาด

ทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองจะกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี และในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจะไม่มี การปรับลดราคาในการขายทอดตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่มีการนำหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในแง่ “อุปสงค์” และ “อุปทาน” มาใช้ในการปรับลดราคา เพื่อที่จะให้มีโอกาสขายทอดตลาดทรัพย์สินได้มากขึ้น เมื่อสำนักงานศาลปกครองยังคงกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นราคาเดิมทุกครั้ง โดยไม่มีการปรับลดราคาจึงทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีผู้สนใจเข้าสู้ราคาในการซื้อทรัพย์สิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศและประเทศไทย ทำให้เห็นว่า ทั้งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

1) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินว่า ในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น จะยุติเมื่อเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และเพียงพอต่อการที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะชำระหนี้ หากมีผู้เข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องขานราคาเป็นจำนวน 3 ครั้ง ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแสดงเจตนาตกลงขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด

แต่หากเป็นกรณีที่ไม่มีผู้เข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดใหม่ สำหรับทรัพย์สินประเภททองและเงิน กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดในราคาของมูลค่าของนั้น แต่หากไม่มีผู้เข้าสู้ราคาเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถปรับลดราคาลงได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของราคาตลาด จะเห็นได้ว่า ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ไว้อย่างชัดเจน

2) กรมบังคับคดี ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ดังนี้

“ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่งผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภา

ทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้
ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการ
และเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขาย
ในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขาย
ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการ
ขายทอดตลาดจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 8 ดังกล่าว ออกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการ
กำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนด
ราคาเริ่มต้น และราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด ลงวันที่ 17 มีนาคม 2559 ออกมาใช้เป็น
หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด โดยมีสาระสำคัญ
ดังนี้

“ข้อ 4 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลอดการจำนอง หรือปลอดภาระผูกพัน
ในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตาม
ราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง เจ้าพนักงาน
บังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคา
เริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็น
เรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงาน
บังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคา
เริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือน
หมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สาม เจ้า
พนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี
กำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินในข้อ 3 โดยปัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้น
เป็นเรือนหมื่น”

ทั้งการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกรมบังคับคดีแล้ว จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติกฎหมายในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ และได้มีการแก้ไข และปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทั้งยังได้นำหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในแง่ “อุปสงค์” และ “อุปทาน” มาใช้ในการปรับลดราคา เพื่อที่จะทำให้มีโอกาสขายทอดตลาดทรัพย์สินได้มากขึ้นด้วย จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้เป็นอย่างดี

4.4.2 แนวทางในการแก้ไข

สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครองเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ เพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง เพื่อที่จะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นมีโอกาสที่จะขายทอดตลาดทรัพย์สินได้รวดเร็ว และมีปริมาณมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดประโยชน์แก่คู่กรณี ในแง่ที่จะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลปกครองได้เร็วขึ้น และลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ต้องเสียประโยชน์จากการที่จะต้องชำระดอกเบี้ยตามคำพิพากษาเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ไม่สามารถขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ทำการยึดทรัพย์มาได้ หรือกรณีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นเวลานาน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การขายทอดตลาดทรัพย์สินถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญกระบวนการหนึ่งในการบังคับคดี เนื่องจากเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว จำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไปโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาโดยเร็ว และฝ่ายลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะไม่ต้องรับภาระในส่วนของคุณค่าตามคำพิพากษาที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ดังนั้นในการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ได้โดยเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่มีความชัดเจนแน่นอนไว้ เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับยังเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการที่ไม่จำเป็นที่อาจเกิดขึ้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน แต่เนื่องจากกฎหมายที่ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งก็คือ ระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 แต่ระเบียบฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ครอบคลุมในทุกขั้นตอน และสำหรับบางขั้นตอนซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้นั้นก็ไม่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จึงทำให้การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองยังคงมีปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหลายประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

สำหรับเรื่องการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองนั้น ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองที่จะใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในเรื่องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด

จึงทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนที่จะนำมาใช้ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู่ราคาก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

2) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้นและการกำหนดราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เนื่องจากสำนักงานศาลปกครองไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อที่จะใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และการกำหนดราคาสมควรขายไว้ ทั้งในกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และในกรณีที่นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำจึงทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แน่นอน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

3) ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี

เนื่องจากระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ข้อ 92 กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 280 ดังกล่าว ก็คือ ผู้มีส่วนได้เสียในคดีทุกคน ซึ่งหมายความรวมถึงเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาทุกคนในคดีแม้จะไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาด จึงทำให้การส่งประกาศขายทอดตลาดดังกล่าวเกิดความล่าช้า เนื่องจากอาจมีบางกรณีที่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลายคน และในบางกรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาบางรายอาจถึงแก่ความตาย เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่จะต้องแถลงบัญชีทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายนั้น เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ทายาทของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งถึงแก่ความตายทราบประกาศขายทอดตลาดนั้นด้วย จึงเป็นการสร้างขั้นตอนที่สร้างภาระในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นอย่างมาก และเป็นการก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น

4) ปัญหาเกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาด ทั้งกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก และกรณีที่นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดซ้ำ

ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองจะกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี และในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจะไม่มีมีการปรับลดราคาในการขายทอดตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่มีการนำหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในแง่ “อุปสงค์” และ “อุปทาน” มาใช้ในการปรับลดราคา เพื่อที่จะทำให้มีโอกาสขายทอดตลาดทรัพย์สินได้มากขึ้น เมื่อสำนักงานศาลปกครองยังคงกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

ทรัพย์สินเป็นราคาเดิมทุกครั้ง โดยไม่มีการปรับลดราคาอาจทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีผู้สนใจเข้าสู้ราคาในการซื้อทรัพย์สิน

ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของต่างประเทศ และประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นสาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน และการบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองได้เป็นอย่างดี ในลำดับต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง กรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำนักงานศาลปกครองควรจะต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับกฎหมายลำดับรองของกรมบังคับคดีที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ และควรมีการบัญญัติกฎหมายลำดับรองหรือประกาศสำนักงานศาลปกครอง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองให้มีความชัดเจน ซึ่งจะทำให้การบังคับคดีโดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และมีความเป็นธรรมต่อคู่กรณี และประชาชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1) สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครอง กำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู้ราคาซึ่งจะเป็นการลดขั้นตอนในการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในส่วนที่จะไม่ต้องขออนุญาตเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองในการกำหนดหลักประกันในการเข้าสู้ราคาเป็นรายคดีในทุกคดีอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดตามร่างประกาศสำนักงานศาลปกครอง ดังต่อไปนี้

(ร่าง)

ประกาศสำนักงานศาลปกครอง

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน พ.ศ...

ข้อ 1 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังนี้

ราคาประเมิน (บาท)	หลักประกัน (บาท)
ไม่เกิน 100,000	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของราคาประเมิน
เกิน 100,000 - 200,000	10,000
เกิน 200,000 - 500,000	25,000
เกิน 500,000 - 1,000,000	50,000
เกิน 1,000,000 - 3,000,000	150,000
เกิน 3,000,000 - 5,000,000	250,000
เกิน 5,000,000 - 10,000,000	500,000
เกิน 10,000,000 - 20,000,000	1,000,000
เกิน 20,000,000 - 50,000,000	2,500,000
เกิน 50,000,000 - 100,000,000	5,000,000
เกิน 100,000,000 - 200,000,000	10,000,000
เกิน 200,000,000	เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณา

2) สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครอง กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครอง เพื่อเป็นการลดขั้นตอนที่จะไม่ต้องขออนุญาตศาลในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาสมควรขายเป็นรายคดีในทุกคดีอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้การขาย

ทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดตามร่างประกาศสำนักงานศาลปกครอง ดังต่อไปนี้

(ร่าง)

ประกาศสำนักงานศาลปกครอง

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน พ.ศ...

ข้อ 1 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลดการจำนอง หรือปลดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สามเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

ข้อ 2 ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการขายทอดตลาดใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม้ขายทอดตลาดไปแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาด ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นโดยใช้ราคาที่เคยเคาะไม้ขายทอดตลาดครั้งก่อน

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน (ราคาเริ่มต้นร้อยละในครั้งที่มีการเคาะไม้)

(3) ในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ให้กำหนดราคาเริ่มต้นตามความในข้อ 1 (1) ถึง (4) แล้วแต่กรณี มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้ หากราคาเริ่มต้นต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนพัน

3) สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการแก้ไข และปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยควรแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2544 ข้อ 92 โดยให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 9 ของกรมบังคับคดี ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแจ้งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยกำหนดให้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดนั้น คือ ให้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งในส่วนของผู้ถูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เฉพาะผู้ถูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้ถูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่จะทำการขายทอดตลาด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดี อันจะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินในแต่ละคดีโดยมีรายละเอียดตามร่างระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ... ดังต่อไปนี้

(ร่าง)

ระเบียบสำนักงานศาลปกครองว่าด้วยการดำเนินการบังคับ

ให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่...) พ.ศ...)

ข้อ 1 ให้ยกเลิกข้อความในข้อ 92 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“ในการประกาศขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดทราบก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวัน

(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโฆษณาประกาศขายทอดตลาดในเว็บไซต์ต่างๆ ที่แพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

(3) ในกรณีที่เห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจให้โฆษณาประกาศขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวันด้วยก็ได้

(4) ปิดประกาศขายทอดตลาดก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ณ สถานที่ขายทอดตลาด และสถานที่ราชการสำคัญตามที่อธิบดีประกาศกำหนด”

4) สำนักงานศาลปกครองควรที่จะต้องมีการออกประกาศสำนักงานศาลปกครองกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้เพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับลดราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสำนักงานศาลปกครองเพื่อที่จะทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นมีโอกาสที่จะขายทอดตลาดทรัพย์สินได้รวดเร็ว และมีปริมาณมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดประโยชน์แก่คู่กรณีในแง่ที่จะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลปกครองได้เร็วขึ้น และลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ต้องเสียประโยชน์จากการที่จะต้องชำระดอกเบี้ยตามคำพิพากษาเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ไม่สามารถขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ทำการยึดทรัพย์ไว้ได้ โดยมีรายละเอียดเช่นเดียวกันกับร่างประกาศสำนักงานศาลปกครองตามที่ได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ในปัญหาข้อ 2) เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

(ร่าง)

ประกาศสำนักงานศาลปกครอง

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน พ.ศ...

ข้อ 1 การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลดการจำนอง หรือปลดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(3) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(4) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สามเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

ข้อ 2 ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการขายทอดตลาดใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม้ขายทอดตลาดไปแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาด ดังนี้

(1) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นโดยใช้ราคาที่เคาะไม้ขายทอดตลาดครั้งก่อน

(2) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน (ราคาเริ่มต้นร้อยละในครั้งที่มีการเคาะไม้)

(3) ในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ให้กำหนดราคาเริ่มต้นตามความในข้อ 1 (1) ถึง (4) แล้วแต่กรณี มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทั้งนี้ หากราคาเริ่มต้นต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนพัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กองวิชาการ. “การบังคับคดีแพ่งของประเทศฝรั่งเศส.” วารสารกรมบังคับคดี. (2548).
กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. คู่มือผู้ซื้อทรัพย์สินขายทอดตลาด. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2555.
กิตติศักดิ์ ปกติ. หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.
กิตติพงษ์ จิตสว่าง โสภิต. “ผลผูกพันของคำพิพากษาในคดีแพ่ง : กรณีศึกษาประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
ขวัญระพี จุฬาทิมพ์พรรณ และคณะ. ระบบการบังคับคดีของประเทศออสเตรเลีย.
ในรายงานการศึกษาดูงาน. กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม : ม.ป.พ., 2547.
เฉลิมชัย บัวจันอัด และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบจากการที่ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการขาย
ทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตที่
ได้รับโอนสิทธิแล้ว. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : ม.ป.พ., 2550.
ชลธิชา ศรีวิวัฒน์. “ปัญหาการดำเนินการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการขายทอด
ตลาดทรัพย์สิน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.
ชาคริต ชันนาโพธิ์. “ผลผูกพันทางกฎหมายของเหตุผลในคำพิพากษาคดีแพ่ง.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
เดือน จิตรกร. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ซื้อขาย
แลกเปลี่ยน ให้เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.
ชนกร วรปรัชญากุล. เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2547.
ประมุข สุวรรณสร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2511.
ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
เรื่อง สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
พระยาวิฑูรธรรมพิเนตุ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
พระนคร : สำนักพิมพ์สยามบรรณกิจ, ม.ป.ป.

- พิพัฒน์ จักรางกูร. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและ
การบังคับคดีตามคำพิพากษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร, 2539.
- ไพบุลย์ เมฆมานะ. “ปัญหาการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี.” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ชมรมนิติศาสตร์. คู่มือปฏิบัติการทำสัญญาซื้อขาย.
ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2532.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. “หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม.” บทความทางวิชาการจตุลนิติ.
(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2555).
- ร. แลงการ์ด. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2506.
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติธรรม, 2540.
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2544.
- วิกรม เมฆานนท์. สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เล่ม 13.
ประจวบคีรีขันธ์ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2517.
- วิษณุ เครืองาม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2545.
- วันดี เอื้อสกุลพิพัฒน์. “การขายทอดตลาด.” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- ศันนกรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์. คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญา. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.
- สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- สุจิต ปัญญาพฤกษ์. “การใช้สิทธิโดยสุจริต.” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

- สายพิรุณ วัฒนวงศ์สันติ. “ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด
กรณีไม่ชำระราคาส่วนที่ขาด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.
- หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- อภิรดี พลอยเลื่อมแสง. “การบังคับคดีปกครองก่อนและหลังการจัดตั้งศาลปกครอง.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- อัมพร จันทรวิจิตร. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
กู้ประกัน จำนอง จำนำ ตัวแทนนายหน้า ประกันภัย รับขน และเก็บของในคลังสินค้า.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล

วาสนา นิลเพชร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2552 เนติบัณฑิตไทย

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

สมัยที่ 62

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ศ. 2549 นิติกร สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด

พิษณุโลกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พ.ศ. 2550 นิติกร โรงพยาบาลพุทธชินราชพิษณุโลก

กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2551 นิติกร กองจำหน่ายทรัพย์สิน

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

พนักงานคดีปกครองปฏิบัติการ

สำนักบังคับคดีปกครอง สำนักงานศาลปกครอง